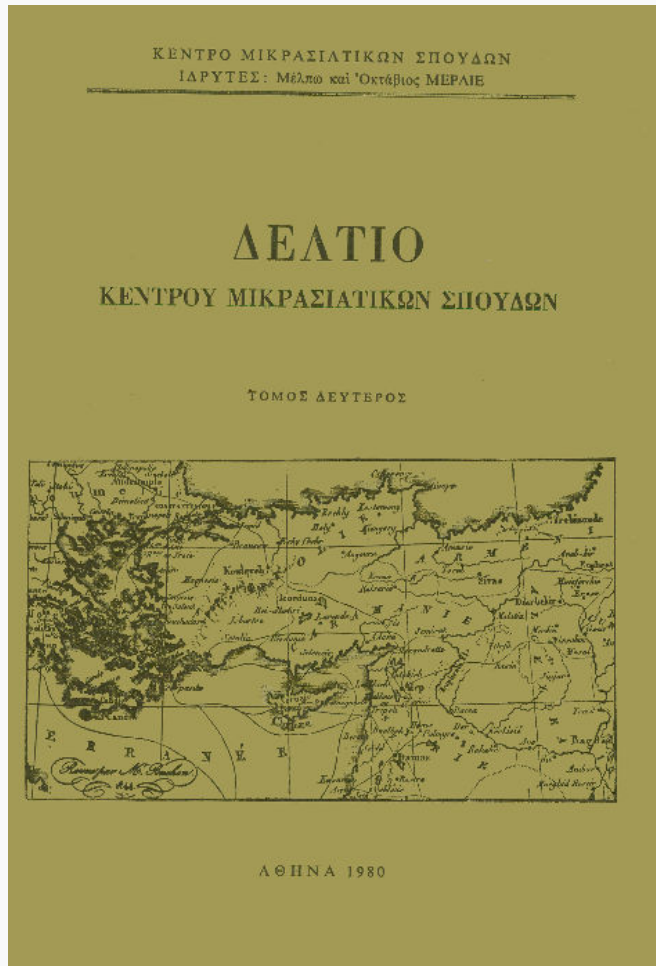

Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών

Τόμ. 2 (1980)

Χειρόγραφα πριν το 1922 στο κέντρο μικρασιατικών σπουδών

Ιωάννα Πετροπούλου

doi: [10.12681/deltiokms.255](https://doi.org/10.12681/deltiokms.255)

Copyright © 2015, Ιωάννα Πετροπούλου

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Πετροπούλου Ι. (1980). Χειρόγραφα πριν το 1922 στο κέντρο μικρασιατικών σπουδών. *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 2, 243–268. <https://doi.org/10.12681/deltiokms.255>

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΠΡΙΝ ΤΟ 1922 ΣΤΟ ΚΕΝΤΡΟ ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τὰ μικρασιατικά χειρόγραφα τοῦ περασμένου αἰώνα, τεφτέρια, κατάστιχα κοινοτικά πού βρίσκονται στό Κέντρο Μικρασιατικῶν Σπουδῶν, ἔφτασαν στήν Ἑλλάδα μέ τήν καταστροφή, ὅταν οἱ πρόσφυγες τὰ κουβάλησαν μαζί τους σάν πατρογονικά κειμήλια: πέρα ἀπό τίς λιγιστές αὐτές γραπτές μαρτυρίες, δέν εἶχαν νά στηριχτοῦν παρά μόνο στή μνήμη τους, σάν θέλαν ν' ἀνασυγκροτήσουν τίς ἱστορικές πραγματικότητες τῶν μακρινῶν κοιτιδῶν.

Τό ἔργο τοῦ Κέντρου, ἔργο ἀποτύπωσης ὄλου τοῦ φάσματος ζωῆς στίς «χαμένες πατρίδες» στηρίχτηκε σ' αὐτό τό μνημονικό τῶν φορέων τοῦ λαϊκοῦ πολιτισμοῦ. Ἔτσι, ἡ καταγραφή τοῦ παρελθόντος τοῦ ἑλληνισμοῦ κρυστάλλωθηκε μέσα ἀπό τίς διαθλαστικές ἐπεξεργασίες πού ἐπέβαλε ἡ ἱστορική στιγμή και κάτω ἀπό τήν πίεση πού αὐτή ἀσκούσε τόσο στοὺς ἴδιους τοὺς πληροφορητὲς ὅσο και σ' ἐκείνους πού ἐπιχειροῦσαν νά ἐκμαιεύσουν τίς πληροφορίες. Ὁ προφορικός λόγος πού καταγράφηκε, τό ὑλικό δηλαδή, στάθηκε ἀπότοκο μιᾶς νοητικῆς λειτουργίας πού ἀνέσυρε τὰ γεγονότα διαβρωμένα ἀπό τὴ συναισθηματικὴ φόρτιση τῆς καταστροφῆς.

Σήμερα πού οἱ παραδοσιακὲς μέθοδοι τῆς λαογραφίας ἀρχίζουν ν' ἀμφισβητοῦνται¹, τό προφορικό ὑλικό δέν ἀντιμετωπίζεται πιά σάν αὐτόνομη γνώση. Εἶναι μᾶλλον ἓνα φανέρωμα τῶν νοοτροπιῶν πού διαμόρφωσαν οἱ δέκτες τῶν γεγονότων γιὰ τὴν ἴδια τους τὴν ἱστορία, νοοτροπιῶν, ἄλλωστε, πού ἔφτασαν ὡς ἐμᾶς ἀφοῦ πέρασαν ἀπὸ ἓνα δεύτερο διαθλαστικό πρίσμα, τοὺς συλλογεῖς ὑλικοῦ. Ὡστόσο, τώρα πού στέρησαν ὅσες πηγὲς ἄρδευαν τὸ σῶμα τῶν πληροφοριῶν –ἢ τρίτη γενιὰ προσφύγων κατέχει λιγότερα ἀπὸ

1. «Ἄν ... γιὰ τίς ἀνθρωπιστικὲς ἀλλὰ και γιὰ τίς θετικὲς πιά ἐπιστῆμες δέν μπορούμε ὅπως παλιότερα, νά ἐπικαλεστοῦμε τὸ ἐπιχείρημα τῆς «ἀντικειμενικότητας» τῆς γνώσης και τῆς ἐπιστημονικῆς ἀνιδιοτέλειας, εἰδικὰ γιὰ τὴ Λαογραφία πρέπει ... νά παραδεχτοῦμε πὼς πρόκειται γιὰ ἐπιστῆμη κατεξοχὴν ἰδιοτελῆ. Κι αὐτό γιὰτί ὁ «λαός» εἶναι μιὰ ἔννοια ρευστὴ και ἰδιαίτερα εὐεπίφορη σὲ ἰδεολογικὲς χρήσεις και καταχρήσεις». Ἄλκη Κυριακίδου-Νέστορος, *Ἡ θεωρία τῆς ἑλληνικῆς λαογραφίας*, Ἀθήνα, 1978, πρόλογος σ. 10.

τούς προπάτορές της— δὲν ἀπομένει παρά ὁ δρόμος τῆς διασταύρωσης τοῦ προφορικοῦ λόγου μὲ ἄλλης προέλευσης πληροφορίες καὶ μάλιστα γραπτές.

Στὰ πλαίσια αὐτῆς τῆς προοπτικῆς ἐντάσσεται καὶ ἡ σύνταξη καταλόγου χειρογράφων.

Εἶναι τετρακόσια ἑβδομήντα τέσσερα τὰ χειρόγραφα στὸ σύνολό τους καὶ ἄρχισαν νὰ συγκεντρώνονται ἀπὸ τὸ 1939. Τὸ μεγαλύτερο τμήμα τους γράφτηκε κατὰ προτροπὴ τοῦ Κέντρου μετὰ τὸ 1950, βάσει καθορισμένου ἐρωτηματολογίου ποὺ συμπληρωνόταν ἐλεύθερα ἀπὸ τοὺς πληροφορητές. Ἡ ὑπαρξὴ ἐρωτηματολογίου ἀποσκοποῦσε τόσο στὸ νὰ παροχετεύσει τὴν κατακερματισμένη τους μνήμη, ὅσο καὶ στὸ νὰ ὑποβοηθήσει τὶς ἐπιστημονικὲς ἐπιλογές τοῦ ἴδιου τοῦ Κέντρου ἐφοδιάζοντάς το μὲ στοιχεῖα ποὺ ἐντάσσονταν στοὺς προσανατολισμούς του. Ἀπὸ αὐτὴ λοιπὸν τὴν ἄποψη τὰ τετράδια τῶν πληροφορητῶν (πρωτότυπα ἢ ἀντίγραφα χειρόγραφα ἢ δακτυλόγραφα), ἀποτελοῦν θεματικὰ συμπλήρωμα καὶ προέκταση τοῦ προφορικοῦ ὕλικου, μὲ τὴ διαφορά ὅτι γράφονταν συχνὰ ἀπευθείας ἀπὸ τὸ χέρι τῶν προσφύγων.

Δύσκολα θὰ μπορούσαν σήμερα νὰ χρησιμεύουν σὰν ἀσφαλῆ ἱστορικὰ τεκμήρια γιὰ τὴν ἐκεῖ ζωὴ τῶν ἐλληνικῶν μειονοτήτων, κείμενα ἔτσι ὑπαγορευμένα καὶ φορτισμένα ἀπ' τὶς ἀνάγκες τῆς περιόδου ποὺ ἀκριβῶς ἄρχιζε μετὰ τὴν καταστροφὴ τοῦ 1922.

Ἀποτελοῦν πολὺ περισσότερο, τεκμήρια τῶν συνειδήσεων ποὺ διαμόρφωσαν οἱ πρόσφυγες ἐδῶ, στὸ χῶρο ὑποδοχῆς, μὲ τὴ διαδικασίαν ἐνσωμάτωσής τους στὸ ἑλληνικὸ κράτος.

Τὰ ὑπόλοιπα κείμενα εἶδαν τὸ φῶς δίχως τὴ μεσολάβηση κάποιου συλλογῆς ὕλικου, ἀπορρέοντας μόνο ἀπὸ τὴν ἀτομικὴ προαίρεση τοῦ γραφέα. Ἐδῶ ἀκριβῶς θὰ περιγραφοῦν τὰ χειρόγραφα ἐκεῖνα ποὺ γράφτηκαν πρὶν τὸ 1922 καὶ σὲ γλώσσα ἐλληνικῆ. Οἱ φορεῖς τους, ὅσο κατέγραφαν τὰ βιώματά τους, διάνυαν μιὰ ἱστορικὴ πορεία, ζοῦσαν ἀκόμα μέσα σ' ἓνα πλέγμα κοινωνικῶν σχέσεων ποὺ δὲν εἶχε διαταραχθεῖ ὀριστικά.

Ἀντικείμενο τῆς ἐργασίας εἶναι, ἐπομένως, ὅ,τι καταγραμμένο πρὶν τὴ μεγάλη τομὴ ἔφτασε ὡς ἐμᾶς, καὶ ὄχι ἡ προγραμματισμένη ὑστερόχρονη συγκομιδῆ.

I. ΤΑ 22 ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ

Τὰ χειρόγραφα ποὺ θὰ περιληφθοῦν στὸν κατάλογο στὴ χρονολογικὴ τους σειρά, εἶναι ὅλα κι ὅλα εἰκοσιδύο². Καλύπτουν μιὰ ἑβδομηκονταετία³ τὸ

2. Παραλείπεται ἀπὸ τὸν κατάλογο χειρόγραφο τοῦ 1897 (222 ΦΦ) ποὺ βρισκόταν στὴν κατοχὴ τοῦ Μανουὴλ Γεδεών καὶ ἐπιγράφεται «Ἔργα καὶ ἡμέραι τοῦ Ἀνθιμου Ἀλεξοῦδη, μητροπολί-

πλαισιότερο άρχίζει νά γράφεται τό 1852 και τό νεώτερο και τελευταίο στον κατάλογο είναι τό 1920³. Κρατήθηκε ή γεωγραφική διαίρεση όπως αυτή δηλώνεται στους καταλόγους του Κ.Μ.Σ. Η καταχώρηση έγινε με βάση τό περιεχόμενο, τό σημείο αναφοράς τους ή την προέλευση του γραφέα και όχι με κριτήριο τον τόπο που γράφτηκαν, πράγμα άλλωστε και τυχαίο, αν υπολογίσει κανείς την κινητικότητα των λογίων της εποχής που έξασκούσαν διαδοχικά τό επάγγελμα του εμπόρου, του δασκάλου ή του ιερωμένου.

Τά περισσότερα από τά 22 χειρόγραφα είναι Καππαδοκικά κι αυτό γιατί οι επιστημονικοί προσανατολισμοί του Κέντρου, στραμμένοι στο χώρο αυτό, άντλούσαν κυρίως από τους άλλοτινούς κατοίκους του, πληροφορίες και υλικό. Η άκόλουθη εικόνα που παρουσιάζεται είναι όπωςσδήποτε συγκυριακή: δεκάξι χειρόγραφα «Καππαδοκικά», τρία «Ποντιακά» και τρία «Γενικά Μικρασιατικά». Αταύτιστος παραμένει ό γραφέας σε δυό χειρόγραφα⁴, ενώ τά υπόλοιπα είκοσι άνήκουν σε δεκαπέντε πρόσωπα σχετικά ξεχασμένα στο χώρο της έλλαδικής λογοισύνης. Στην έργασία αυτήν άλλωστε, οι ταυτίσεις προσώπων έγιναν μέσα από τις μνείες των μεταγενεστέρων και μόλις που φτάνουν νά χαράξουν τό περίγραμμα κάποιων μορφών: τά χειρόγραφα αντιμετώπίζονται έδω σά σπαράγματα νοοτροπιών, παρά σάν πρώτη ύλη για την τροφοδότηση χαρακτηρολογικών άναζητήσεων.

Αν εξαιρέσουμε τον Πάυλο Καρολίδη (στον κατάλογο περιλαμβάνεται άνέκδοτο έργο του, τό 1872) που ή μεταγενέστερη δουλειά του άπλώθηκε έξω από τά όρια μιās επαρχιακής, τοπικής ιστορίας, οι γνωστότεροι από τους υπόλοιπους, δυό δάσκαλοι, ό Άναστάσιος Μ. Λεβίδης και ό Φίλιππος Π. Άριστόβουλος κινήθηκαν συνειδητά μέσα στα πλαίσια της «μικρασιατικής» παιδείας: περιγράφοντας άποκλειστικά την περιοχή του ό πρώτος: άποσκοπώντας στο φωτισμό των τουρκόφωνων χριστιανικών πληθυσμών της Άνατολής ό δεύτερος, στη γραμμή που είχε χαράξει από τις άρχές του 18ου αιώνα ό Νέοφυτος Μαυρομμάτης⁵.

του Άμασείας» (Δωρεά της Σοφίας Μ. Γεδεών). Έντοπίστηκε στο τμήμα χειρογράφων του Κ.Μ.Σ. όταν ό κατάλογος είχε φτάσει πιά στην τελική του μορφή. Για τον Άλεξούδη πάντως πβ. πρόχειρα Χ.Γ. Πατρινέλλη, *Δημοσιεύματα του Μανουήλ Γεδεών, αναλυτική άναγραφή*, Άθήνα, 1974, σ. 38, 92, καθώς και Μ. Γεδεών, «Έπιφανείς κληρικοί των τελευταίων ετών (1821 - 1921)», *Πανελλήνιον Λεύκομα Έθνικής Έκατονταετηρίδος 1821 - 1930*, έκδότης Ίωάν. Χ. Χατζηιωάννου, Άθήνα, 1930, σ. 53.

3. Βλ. πίνακα Ι.

Συνήθως τά χειρόγραφα του Κ.Μ.Σ. συνοδεύονται από ένα δακτυλογραφημένο αντίγραφο τους και εύρετήριο όνομάτων. Αυτό φυσικά ίσχύει και για τά 22 χειρόγραφα του καταλόγου: σημειώνουμε έδω μόνον εκείνα που δέν έχουν δακτυλογραφηθεί και εύρετηριαστεί 1/391, 5/472, 6/474, 15/26, 17/276.

4. Στα 9/328 και 14/92.

5. Ό Φ.Π. Άριστόβουλος δηλώνει ρητά τους σκοπούς του στην εισαγωγή της μετάφρασης

Τὰ ἔξι χειρόγραφα τοῦ Ἄν. Λεβίδη πού βρίσκονται στό Κ.Μ.Σ. εἶναι μοναδικά καί ἔρχονται πρώτη φορά στό φῶς σά σύνολο: ἀποτελοῦν ὄλο τὸ βασικὸ ἀνέκδοτο ἔργο τοῦ λόγιου πού μὲ τὸ ὄραμα μιᾶς πολυδιάστατης περιγραφῆς τοῦ χώρου του, ἴσως κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ ἔργου πού ἐκδόθηκε ἀπὸ τὸν Charles Texier γιὰ τὴ Μικρὰ Ἀσία⁶, ἀποδύθηκε σ' ἕναν ἀγῶνα συγγραφῆς ἀλλὰ καί ἐπιτόπιου ἐλέγχου τῆς κάθε πληροφορίας πού μετέφερε: «Καθ' ὄλον τὸ διάστημα τῆς διδασκαλικῆς αὐτοῦ ὑπηρεσίας, ἀψηφῶν τὰς δυσκολίας τῶν ἑλλειπῶν συγκοινωνιακῶν μέσων, τοὺς διαφόρους κινδύνους ληστῶν, καί τὰς πολυειδεῖς κακουχίας εἰς μεμακρυσμένους καί ἔρημους τόπους, ὅπου ἤκουεν ὅτι εὕρισκονται ἀρχαιολογικά ἐρεῖπια, ἐξοδεύων ἐξ' ἰδίων καί διὰ τοὺς ἐκάστοτε ὀπλοφόρους ὁδηγοὺς αὐτοῦ, τοὺς εἰδήμονας τοῦ τόπου, μισθοδοτῶν αὐτούς, ἐκ τῶν οἰκονομιῶν τοῦ γλίσχρου αὐτοῦ διδασκαλικοῦ μισθοῦ ...περιηγήθη πολλὰ μέρη ... συλλέγων ὕλην ἐπὶ τόπου περιπαντὸς ἀφορῶντος τὴν Καππαδοκίαν» ὅπως σημειώνει ὁ γιός του Πλάτωνας Λεβίδης⁷.

Ἡ Λεβίδης ἀκολουθεῖ ἄξονες ἀνάλογους μὲ τοῦ Texier (πολιτικὴ ἱστορία, γεωγραφία, ἀρχαιολογία), προτάσσοντας ὁμως τὸ στοιχεῖο τῆς θρησκευτικῆς ζωῆς: «Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία» εἶναι ὁ πρῶτος καί μοναδικὸς τόμος πού ἐκδόθηκε τὸ 1885⁸. Οἱ ὑπόλοιποι ἔμειναν ἀνέκδοτοι, καί ἡ Μέλω Μερ-

του τοῦ «Γεροστάθη» στὰ καραμανλίδικα (Ἀθήνα 1866), S. Salaville - E. Dalleggio, *Karamanlidika*, III, Ἀθήνα, 1958, 1974, ἀρ. 154. Γιὰ τὸ στόχο τῶν μεταφράσεων τοῦ μητροπολίτη Ναυπάκτου καί Ἀρτης Νεόφυτου πού ἐκδίδει στὰ 1718 τὸ «Ἀπάνθισμα τῆς Χριστιανικῆς Πίστεως» βλ. Salaville - Dalleggio, *Karamanlidika*, I, Ἀθήνα 1958, ἀρ. 2, ὅπου καί σχετικὴ βιβλιογραφία.

6. Ἡ γαλλικὴ ἐκδοσις ὀλοκληρώθηκε τὸ 1849, ἐνῶ ὁ πρῶτος καί μοναδικὸς (:) τόμος τῆς ἑλληνικῆς μετάφρασης κυκλοφόρησε στὴ Σμύρνη τὸ 1873 μὲ τίτλο «Γεωγραφικὴ, ἱστορικὴ, ἀρχαιολογικὴ περιγραφή τῶν πόλεων καί ἐπαρχιῶν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ... μεταφρασθεῖσα καί πολλαῖς σημειώσεσιν ἐπανεξηθεῖσα ὑπὸ Π. Γερακάκη ἱερέως».

7. Βλ. τὴν ἀνέκδοτη βιογραφία τοῦ Ἀναστάσιου Λεβίδη γραμμμένη ἀπὸ τὸν γιό του Πλάτωνα τὸ 1935 (ἀριθμὸς εἰσαγωγῆς χειρογράφου: 209). Βλ. ἀκόμα τὸ πολὺ κατατοπιστικὸ ἄρθρο τοῦ Γ. Ἀσκητόπουλου «Υπόμνημα περὶ τῆς ἐν Φλαβιανοῖς Μονῆς τοῦ Τιμίου Προδρόμου καί τοῦ Ἀναστάσιου Λεβίδου», *Πρακτικὰ Χριστιανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Ἐταιρείας*, III (1938), ξη'-οδ'.

8. Ἄς σημειωθεῖ μόνον ἐδῶ, ὅπως νὰ σχολιαστεῖ, ἡ πληροφορία πού δίνει ὁ Μ. Γεδεῶν γιὰ τὴν *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, «ἐκδοθεῖσαν τῷ 1885 ὑπὸ Ἀναστ. Μ. Λεβίδου ἐκδόντος ὡς ἴδια πάντα τὰ περὶ Καππαδοκίας χειρόγραφα τοῦ ἀειμνήστου μητροπολίτου Καισαρείας Εὐστάθιου Κλεοβούλου καί τὰ πολὺτιμα, καθὼς ἤκουσα, ἀπομνημονεύματα, τοῦ μακαρίτου Παΐσιου Καισαρείας» (βλ. Μ. Γεδεῶν «Ἐπιφανεῖς κληρικοὶ», *Πανελλήνιον Λεῖκωμα Ἐθνικῆς Ἐκατονταετηρίδος*, τ. 5, Ἀθήνα 1930, σ. 56) πβ. ἀκόμα τοῦ ἴδιου «Ἑλληνικῆς Ὀρθοδόξου Ἀνατολῆς Ἐκκλησιαστικὴ Γραμματολογία (1821 - 1921)», *Πανελλήνιον ...*, ἀ.π., τ. 3, σ. 110.

Ἄλλωστε, ἡ ἀρνητικὴ στάση τοῦ Γεδεῶν ἀπέναντι στὸν «διδάσκαλο» Λεβίδη δὲν μεταβάλλεται οὔτε μὲ δεκαετία ἀργότερα: ἐπισημαίνει κενὰ καί παραλείπει στὴν *Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία* τοῦ Λεβίδη (βλ. *Ἱστορία τῶν τοῦ Χριστοῦ Πενήτων*, Ἀθήνα 1939, σ. 263). Ἡ πληροφορία ἐπαναλαμβάνεται καί ἀπὸ τὸν Τρύφωνα Εὐαγγελίδη ὁ ὁποῖος ὑπέρηξε καί ἀνιψιὸς τοῦ Κλεοβού-

λιε συγκέντρωσε το 1939 ένα μεγάλο τμήμα από το χειρόγραφο έργο του, που μετά το θάνατο του Λεβίδη, το 1919, βρέθηκε σε συγγενικά χέρια⁹. Το έργο θά έμενε ίσως μέχρι σήμερα άσυμπλήρωτο και κατακεραματισμένο άν δέν τύχαινε νά γίνει μιá επανασύνδεση με τούς άπογόνους του Λεβίδη¹⁰.

Γενική εικόνα για τίς ιδεολογικές τάσεις ή το μορφωτικό επίπεδο τής εποχής δέν φτάνουν νά μάς δώσουν τά εικοσιδύο χειρόγραφα: τά χάσματα είναι πολλαπλάσια του ύλικου. Παρ' όλ' αυτά, άν περιοριστούμε στη δειγματοληπτική εξέταση, ή τρίτομη άλληλογραφία του Φ. Άριστόβουλου άφθονα στοιχεία μπορεί νά προσφέρει, ιδίως για τήν κίνηση του βιβλίου ή τά εκπαιδευτικά πράγματα τής Καππαδοκίας: τó έργο καλύπτει άδιάκοπα σαράντα περίπου χρόνια τής ζωής του από τó 1852 ώς τó 1890· ó ίδιος πέθανε τó 1903¹¹. "Άν λοιπόν μ' αυτόν τόν τρόπο άναχθούμε από τó μερικό στο γενικό, θά μπορούσαμε νά ξεκινήσουμε άκτινωτά ύποθέσεις εργασίας στηριγμένες αυτή τή φορά σε μιá στέρεη βάση.

Συμπληρωματικά, άς κρατήσουμε άκόμα τούς «Λόγους» και τά «Έμμετρα Έγκώμια» που βρίσκονται διάσπαρτα σε όρισμένα από τά ύπόλοιπα χειρόγραφα¹². Καθώς έκφωνούνται από πρόσωπα που κατέχουν κάποια έξουσία στα έπαρχιακά εκπαιδευτήρια, άποτελούν μαρτυρίες τών κοινών τόπων τής εποχής, τών ιδεολογικών στερεοτύπων και του συστήματος διοχέτευσης τους μέσα από τά ανάλογα ιδρύματα. Μιá διαφορετική προσπέλαση του ίδιου ύλικου φέρνει στην επιφάνεια λεπτομέρειες –κάθε άλλο παρά μοναδικές– ένδεικτικές όμως γι' αυτό του ιδεολογικού στίγματος του έλληνισμού: πράγμα που είναι άλλωστε και τó ζητούμενο στις έπιμέρους ή τεχνικές, όπως έτούτη έδώ, εργασίες.

λου καθώς ó ίδιος τονίζει (βλ. Τρ. Ευαγγελίδου, *Η παιδεία επί τουρκοκρατίας*, 2, Άθήνα 1936: πβ. και *Εύρετήριο* έπιμ. Κ.Θ. Λάππα, Κέντρο Νεοελληνικών Έρευνών ΕΙΕ, Άθήνα 1973, σ. 38). Ή είδηση, άν άληθεύει, άφαιρεί ένδεχομένως από τó πρόσωπο του Λεβίδη αίγλη τόση, όση άξία προσδίδει βέβαια στο ίδιο τó σύγγραμμα.

9. Πβ. και Μέλπωσ Μερλιέ, *Τó Άρχειο τής Μικρασιατικής Λαογραφίας*, Άθήνα, 1948, σ. 33-37.

10. Θά ήθελα νά ευχαριστήσω θερμά τόσο τόν Κύριο Έμμ. Τσαλικογλου για τή βοήθειά του στην προσπάθειά μου νά ανακαλύψω χειρόγραφα του Λεβίδη, όσο και τήν έγγοη του Ά. Λεβίδη, Κυρία Μ. Λυμπεράτου που δίχως τήν ευγενική της δωρεά ή συλλογή χειρογράφων του Κ.Μ.Σ. θά ήταν τή στιγμή αυτή σημαντικά φτωχότερη.

11. Στο Κ.Μ.Σ. έχουν κατατεθεί τρεις τόμοι τής Άλληλογραφίας, σύμφωνα όμως με τίς πληροφορίες του έγγονου του, Κυρίου Φ. Άριστόβουλου, τó έργο ήταν έξάτομο: από τούς τόμους που λείπουν ένας έχει καταστραφεί ενώ οι ύπόλοιποι δυó βρίσκονται σε συγγενικά πρόσωπα στην Άμερική. Δυστυχώς, παρά τά στοιχεία που μοι δόθηκαν από τόν Κύριο Φ. Άριστόβουλο, τόν όποιο ευχαριστώ και από έδώ θερμά, δέν στάθηκε δυνατή ή άποκατάσταση τής χρονολογικής σειράς του έργου.

12. χφ 7/111, 9/328, 10/197, 16/303α, 22/368.

II. ΤΑ ΕΚΤΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ

α) Καραμανλίδικα

Παραλείπονται από τον κατάλογο όσα χειρόγραφα γράφτηκαν στην τούρκικη γλώσσα ή στην καραμανλίδικη γραφή¹³ γιατί ή παρουσίασή τους απαιτούσε έπαρκή γνώση τής γλώσσας. Είναι συνολικά πέντε. (Βλ. πίνακα II).

Τό παλαιότερο βρισκόταν στην κατοχή του Μανουήλ Γεδεών και περιέχει νομικές διατάξεις· κατατέθηκε τό 1974 από τή Σοφία Μ. Γεδεών. Τά παρακάτω τρία χειρόγραφα συνοδεύονται από έλληνικές μεταφράσεις τών Γ. Μαυροχαλυβίδη και Ι. Τσουρουκστή: οί αυτοβιογραφίες τών Ι. Τιφτικτσόγλου και Σ. Μπατζόγλου καθώς και τό ταξιδιωτικό στά Ίεροσόλυμα του Α. Χατζηγοάσόγλου. Τό καραμανλίδικο κείμενο του Χ. Καριπίδη για τό άντάρτικο του Πόντου δέν έχει μεταφραστεί.

β) Άντίγραφα

Άκόμη, δέν θά περιληφθούν στον κατάλογο όσα κείμενα γράφτηκαν βέβαια πριν τό 1922, τό Κέντρο όμως διαθέτει μόνον τά πολύ μεταγενέστερα αντίγραφα τους και όχι τό πρωτότυπο.

Τά αντίγραφα είναι δεκατρία¹⁴ όπως παρουσιάζονται στον πίνακα III, και είτε είναι γραμμένα με τό χέρι τών έπιστημονικών συνεργατών¹⁵, είτε δακτυλογραφημένα¹⁶, ή φωτοαντίγραφα¹⁷.

Έπτά από τά αντίγραφα αποτελούν έρανίσματα του 'χαμένου' πρωτοτύπου (έχουν άντιγραφεί μόνον όρισμένα χωρία που ένδιέφεραν τό Κέντρο)¹⁸. Γενικά, τά θέματα που πραγματεύονται τά αντίγραφα σχετίζονται κυρίως με τήν τοπική ιστορία¹⁹.

13. Έξαιρέση αποτελεί τό καραμανλίδικο χφ. του Ι. Παντελεημονίδη. Έπειδή τό φύλλο τίτλου και οί υπότιτλοι τών κεφαλαίων είναι έλληνικοί και δηλώνουν με άκρίβεια τό περιεχόμενο, τό χφ. περιλήφθηκε στον κατάλογο (βλ. πίνακα I, χφ. 3/42).

14. Δέν περιλαμβάνεται στον αριθμό αυτό τό φωτοαντίγραφο (καραμανλίδικο) του Χ. Καριπίδη (βλ. Πίνακα II).

15. Τά αντίγραφα ΚΑΠ. 55/7 και ΠΟΝΤ. 70/72.

16. Τά αντίγραφα ΚΑΠ. 63/4, ΚΑΠ. 21/52, ΒΙΘ. 6/32, ΚΑΠ. 40/359, ΠΟΝΤ. 43/45, ΠΟΝΤ. 42/44, ΠΟΝΤ. 44/46, ΠΟΝΤ. 45/47, ΚΑΠ. 67/311 και τό χφ Μ. ΑΣΙΑ 12/477.

17. Τό αντίγραφο ΙΩΝΙΑ 23/414.

18. Τά αντίγραφα ΚΑΠ. 63/4, ΚΑΠ. 21/52, ΚΑΠ. 40/359, ΠΟΝΤ. 43/45, ΠΟΝΤ. 42/44, ΠΟΝΤ. 44/46, ΠΟΝΤ. 45/47.

19. Τά αντίγραφα ΚΑΠ. 63/4 και ΚΑΠ. 55/7 που άναφέρονται στην Καπαδοκία γενικά τό ένα, και στό χωριό Άραβανί τό άλλο, τό αντίγραφο ΒΙΘ. 6/32 είναι πραγματεία για τήν Κύζικο και Άρτάκη, καθώς και τά τέσσερα αντίγραφα ΠΟΝΤ. 43/45, ΠΟΝΤ. 42/44, ΠΟΝΤ. 44/46, ΠΟΝΤ. 45/47, που άναφέρονται στη Σινώπη.

Τά υπόλοιπα αντίγραφα είναι λαογραφικού (ΠΟΝΤ. 70/72) και αυτοβιογραφικού περιεχομένου (άντίγραφο (ΚΑΠ. 40/359), και αντίγραφο Μ. ΑΣΙΑ 12/477). Έπίσης δύο αντίγραφα σχετικά με τήν εκπαίδευση (ΙΩΝΙΑ 23/414 και ΚΑΠ 21 52).

Τὰ πρωτότυπα κείμενα είναι σήμερα στην πλειοψηφία τους μάλλον δυσπρόσιτα: εκτός από δύο που βρίσκονται στη Βιβλιοθήκη τῆς Ἑστίας Νέας Σμύρνης²⁰ τὰ υπόλοιπα επιστράφηκαν στους κτήτορες τους πρὶν ἀπὸ πολλὰ χρόνια²¹.

Ἡ παρουσίαση τῶν χειρογράφων στηρίχτηκε μεθοδολογικά στὸν *Ὁδηγὸ Καταλόγου Χειρογράφων* τοῦ Λίνου Πολίτη (Ἀθήνα 1961). Ὅπωςδῆποτε τὸ ὑλικὸ πὸ ἐξετάζεται ἐδῶ ὑπαγορεύει κάποιους διαφορετικότερους τρόπους χειρισμοῦ: γιὰ τὸ λόγο αὐτὸ ἐπιχειρήθηκαν ὀρισμένες μεθοδολογικὲς προσαρμογές*.

Κρατήθηκαν λοιπὸν ὅσα στοιχεῖα βοηθοῦσαν στὴν ἀποσαφήνιση τοῦ ἰδιαίτερου χαρακτῆρα κάθε χειρογράφου, παραλείφθηκαν ὁμως τὰ μεθοδολογικὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα πού, ἐφαρμοσμένα σὲ χειρόγραφα τῶν τελευταίων ἑκατὸ χρόνων λειτουργοῦν σὰν νεκρὰ κατάλοιπα ἄλλης ἐποχῆς, πὸ τίποτα δὲν φωτίζουν. Στοιχεῖα ὅπως τὸ εἶδος γραφῆς ἢ ἡ ποιότητα τοῦ χαρτιοῦ δὲν εἶναι ἀναγκαστικὰ ἐνδεικτικὰ κάποιας πολιτιστικῆς διαφοροποίησης καὶ δὲν βοηθοῦν τὴν ἔνταξη τοῦ χειρογράφου σὲ μιὰ κατηγορία τουλάχιστον μὲ ὅμοιο τρόπο καὶ στὸν ἴδιο βαθμὸ πὸ συμβαίνει μὲ τὰ παλαιότερα.

Νὰ διευκρινίσω ἀκόμη ὀρισμένα σημεῖα: "Ἐδῶσα στὰ χειρόγραφα τοῦ καταλόγου αὐξοντα ἀριθμὸ (ἀναγράφεται στὴν ἀριστερὴ ἄκρη τῆς πρώτης σειρᾶς). Ὁ ἀριθμὸς αὐτὸς ἀκολουθεῖται καὶ ἀπὸ τὸν ἀριθμὸ εἰσαγωγῆς τοῦ χφ. στὸ Κ.Μ.Σ.

Μετὰ τὸν κύριο κορμὸ τῆς περιγραφῆς (τίτλο, περιεχόμενο, βιβλιογραφικὰ στοιχεῖα) ἀκολουθεῖ μιὰ πρώτη παράγραφος (Α) πὸ περιλαμβάνει τὴν βιβλιογραφικὴ περιγραφή. Σὲ μιὰ δευτέρη παράγραφο (Β) ὑπάγονται τὰ βιβλιογραφικὰ ἢ κτητορικὰ σημειώματα σύγχρονα τοῦ χειρογράφου καὶ γραμμένα ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸν γραφέα, ἐνῶ στὴν τρίτη παράγραφο (Ε) ἐνθυμήσεις καὶ σημειώματα μεταγενέστερα ἀπὸ ἄλλο χέρι. Τέλος, στὰ χφ 10/197, καὶ

20. Τὰ πρωτότυπα τῆς ΚΑΠ. 63/4 καὶ ΚΑΠ. 55/7.

21. Τὸ 1953 επιστράφηκε τὸ πρωτότυπο τοῦ Β1Θ. 6/32 στὴν οἰκογένεια τοῦ Ἱπποκράτη Μακρῆ. Τὸ χειρόγραφο τοῦ ΚΑΠ. 40/359 ἀνῆκε στὴν Λίτσα Δ. Πεχλιβάνογλου ὡς τὸ 1954. Δὲν ξέρουμε τί ἀπέγινε μετὰ τὸ θάνατό της (1958). Τὸ 1957 δόθηκαν πίσω στὸν Ἀλέξ. Πανώρια τὰ πρωτότυπα τῶν ΠΟΝΤ. 43/45, ΠΟΝΤ. 42/44, ΠΟΝΤ. 44/46, ΠΟΝΤ. 45/47. Ὡς τὸ 1959 ὁ Νικόλ. Σαρίογλου εἶχε στὰ χέρια του τὸ χφ τοῦ ΚΑΠ. 21/52. Προσπάθεια τοῦ Κ.Μ.Σ τὸ 1978 γιὰ τὴν ἀνέυρεση καὶ φωτοτύπησή του στάθηκε ἄκαρπη. Ἐπίσης τὸ 1959 επιστράφηκε στὸν Ἀρχιμῆδη Σιδηρόπουλο τὸ πρωτότυπο τοῦ ΠΟΝΤ. 70/79. Τέλος, πρόσφατα, τὸ 1975 καὶ 1978 ἀντίστοιχα, επιστράφηκαν τὸ πρωτότυπο τοῦ ΙΩΝΙΑ 23/414 καὶ τὸ χφ.Μ. ΑΣΙΑ 12/477, στοὺς κατόχους τους Δημ. Στεργιαννόπουλο καὶ Σπ. Παπαϊωάννου.

* Θὰ θέλα νὰ εὐχαριστήσω τὴν Κυρία Μαρία Σακελλαριάδη γιὰ τὴν πολύτιμη βοήθειά της στὸ σημεῖο αὐτό.

11/28 περιλαμβάνεται και τὸ Κ πὺ ἀναφέρεται στὸ εἰκαστικὸ μέρος τοῦ χειρογράφου· σημειώνονται σχέδια ἢ φωτογραφίες πὺ τυχὸν ὑπάρχουν.

Οἱ κυριότερες συντομογραφίες

πφ. = παράφυλλα

π.π. = παραπάνω

π.κ. = παρακάτω

ὄ.π. = ὄπου παραπάνω

ἀ.π. = ἀμέσως παραπάνω

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

1/391 1852 - 1890 τόμοι I - III

Φίλιππου Παπαρηγορίου Ἀριστόβουλου: ἀντίγραφα 2.000 περίπου ἐπιστολῶν πρὸς διαφόρους λογίους τῆς Καππαδοκίας τῆς ὑπόλοιπης Μ. Ἀσίας καὶ τῆς Ἑλλάδας· γράφηκαν στὸ Νέβσεχιρ τῆς Καππαδοκίας· αὐτόγραφο.

Γιὰ τὸ ἔργο τοῦ Φ. Π. Ἀριστόβουλου, μεταφραστῆ τοῦ «Γεροστάθη» στὰ караμανλίδικα, βλ. S. Salaville-E. Dalleggio, III, ἀριθμὸ καταλόγου 154, 163.

Βιογραφικὰ τοῦ Φ.Π. Ἀριστόβουλου βλ. Μ. Γεδεὼν *Ἀποσημειώματα χρονογράφου*, Ἀθήνα, 1932, σ. 103 - 105. *Ἐκατονταετηρίς τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐφορείας τῶν Ἑλληνικῶν Σχολῶν Νεαπόλεως Καππαδοκίας (Νεβ-Σεχιρ) 1820 - 1920*, ἐν Κων/πόλει 1920, σ. 58 - 68. Γ. Κουκίδη «Φίλιππος Ἀριστόβουλος ὁ ἀπλὸς δάσκαλος καὶ μέγας εὐεργέτης τῆς Νεαπόλεως» ἐφημ. *Προσφυγικὸς Κόσμος*, ἀρ. 2242 - 43 τοῦ 1974. I. Γεωργίου «Ἡ ἐν Καππαδοκίᾳ Νέβσεχιρ», *Μικρασιατικὰ Χρονικά*, Α(1938), 448 κ.ἐ. βλ. ἀκόμα, στὰ караμανλίδικα, *Μικρασιατικὸν Ἡμερολόγιον «Ὁ Ἀστήρ»*, 1913, Κωνσταντινουπόλη 1912, 138-145, τῆ βιογραφία πὺ δημοσιεύει ὁ Στ. I. Λεωντιάδης.

Τόμος I*

1852 - 1872, 23,5 × 17,5, σσ. 842, II.

- πφ. I «Α' Κώδηξ περιέχων τὰς ἐπιστολάς μου». Ἐπιστολὲς α [1] - χστ' [636].
Οἱ παρακάτω 18 ἐπιστολὲς ἀπευθύνονται σὲ συγγενικά πρόσωπα στὰ караμανλίδικα: μγ', ξ', ξβ', ξστ', ξη', οστ', οζ', οη', πγ', πέ', πστ', πθ', γ γ', γ ε', γ ζ', η η', ρδ', ρστ'
- A. ἀποτελεῖται ἀπὸ τρία τεύχη μὲ ἐλάχιστες διαφορὲς στὲς διαστάσεις καὶ τὸ χαρτί· χάσμα μεταξὺ σσ. 650 - 651 (ἐπιστολὲς υλθ', υμ' καὶ ἀρχὴ τῆς υμα')· μεταξὺ τῶν σσ. 760 - 761 ἔχουν ἀποκοπῆ 3 φφ. (χωρὶς χάσμα) ἢ ἀρίθμηση τῶν ἐπιστολῶν ἀπὸ τὸν ἴδιον· στάχωση ἡμιδερμάτιν ἡ σύγχρονη τοῦ χφ.
- B. σ. 841: «ἡ συνέχεια εἰς ἕτερον Κώδικα ἀρχόμενον ἐκ τῆς 637ης ἐπιστολῆς».

* Ὁ τόμος I περιλαμβάνει 150 ὀνόματα παραληπτῶν, ὁ τ. II: 59, καὶ ὁ τ. III: 120. Ἐτοιμάζω ἀλφαβητικὸν κατάλογον τῶν παραληπτῶν.

Τόμος II

1872 - 1876, 24,5 × 18,5, φφ. 63, I

πφ. I «Β' Κώδηξε περιέχων τὴν συνέχειαν τῶν ἐπιστολῶν μου· Φ[ίλιππος] Π[απα] Γ[ρηγορίου] Α[ριστόβουλος]. Ἐκ τῆς χλζ' [637] - τῆς ψ η' [790]».

Ἄ. Γ. Κουκίδης στὸν *Προσφυγικὸ Κόσμο* (ἀρ. φυλ. 2245 τῆς 2.3.74) δημοσιεύει, μὲ κάποιες παραναγνώσεις, τὶς παρακάτω ἐπιστολές: ἀπὸ τὸν τόμο I, τὴν χλε' [635] ἐπιστολὴ πρὸς Λέοντα Μελά τῆς 4 Νοεμ. 1872 - καὶ ὄχι τῆς 4 Σεπτ. 1872 ὅπως ἀπὸ παραδρομὴ σημειώνει. Ἄπὸ τὸν τόμο II, τὴν χπβ' [682] τῆς 30 Ἰουλ. 1873 πρὸς Γεώργιο Ζαρίφη καὶ ψεγ' [763] τῆς 20 Δεκ. 1875 πρὸς Χρηστάκη Ζωγράφου· ἀκόμα, τμῆμα τῆς χνζ' [657] τῆς 3 Μαρτ. 1873 πρὸς Ἰω. Εὐμολπίδη δημοσιεύτηκε στὸ ἀναμνηστικὸ λεύκωμα *Ἐκαστονταετηρίδα... ὁ.π., σ. 64 - 66*.

A. ἡ ἀρίθμηση τῶν φφ. ἀπὸ τὸν ἴδιον· στάχωση ἡμιδεραμτίνη σύγχρονη τοῦ χφ.

E. φ 63 ' : κατάλογος βιβλίων ἀσυμπλήρωτος: «1) τὸ Περιοδικὸν Ἀνάπλασις εἰς 3 τόμους δεδεμένον 2) Καθηκὸν τῶν παιδῶν 3)... 4)... 5)».

Τόμος III

1876 - 1890, 26 × 20, σσ. 832 - VII. ἀκεφ.

συνέχεια τῶν προηγουμένων:

ἐπιστολές ψ η η' [798] - αω ζ στ' [1896].

Στὸ τέλος λυτὰ φφ. I - VII (λογαριασμοί, σημειώσεις, ἀποδείξεις βιβλίων) τὰ δύο φφ. καραμανλίδικα·

ἐπισυνάπτεται φωτογραφία του (χ.χ.)

A. ἐξέπεσαν οἱ σσ. 1 - 8 ὅπου προφανῶς οἱ ἐπιστολές ψ η α' (791) - ψ η ζ' (797), ποὺ λείπουν. Ἡ ἀρίθμηση ὡς τ. σ. 450 ἀπὸ τὸ χέρι τοῦ Ἀριστόβουλου· σὲ ἐλάχιστες σελίδες ἐπισημαίνονται δυὸ βοηθητικὰ χέρια·
στάχωση ἡμιδεραμτίνη σύγχρονη τοῦ χφ.

Προέλευση: δωρεὰ τοῦ Φ. Ἀριστόβουλου, ἐγγονοῦ (1955).

2/393 1872 26 × 16 σσ. 71, I

Παύλου Καρολίδη: Ἀρχαία Ἱστορία τῆς Καππαδοκίας καὶ τοῦ Πόντου.

«Καππαδοκίας καὶ Πόντου ἀρχαιολογία ἦτοι περὶ τῶν πάλαι τὴν Καππαδοκίαν καὶ τὸν Πόντον οἰκησάντων λαθῶν. Πραγματεία ἱστορικῆ. Ἐν Τυβίγγη» αὐτόγραφο.

γιὰ τὴ γραφὴ τοῦ Καρολίδη πβ. χειρόγραφο γράμμα του (1883 στὰ γερμανικά) στὸ ἀντίτυπο τῆς Γενναεῖου ΤΗ 2619 τοῦ ἔργου του «Τὰ Κόμματα ...» Ἀθήνα 1882.

ἀνέκδοτο· πβ. ὠστόσο Π. Καρολίδη, «Καππαδοκικά» Κων.πολὴ 1874 ὅπου αὐτοῦσια χωρία τοῦ χφ.

μνεῖα γιὰ ἀνέκδοτο Β' τόμο τῶν Καππαδοκικῶν βλ. Β.Α. Μ[υστακίδη], «Καππαδοκικά. Περιγραφὴ», *Παρνασσός*, ΙΕ' (1893), 369, ὑποσημ. 5· βλ. καὶ Α. Λεβίδη, *Ἱστορικὸν δοκιμῶν. τόμος πρῶτος, Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία, Δ. Φέξης* Ἀθήνα, 1885, σ. 8, ὑποσημείωση.

A. ἄγραφες οἱ σσ. 63 - 71. Ἀρίθμηση τῶν σσ. ἀπὸ τὸ συγγραφέα.

- Ε. σημειώσεις - διορθώσεις στά γερμανικά με μολύβι· στο εσώφυλλο φωτογραφία του συγγραφέα (χ.χ.).

3/42 1881 - 1889 19,5 × 13,5 σσ.38

Ίωάννη Παντελεημονίδη (Άρχιμανδρίτη) «Κώδηξ τῶν διαφόρων ἐξόδων. Κέλβερν». αὐτόγραφο.

1. σσ. 3 - 11, 13 - 19 Χωρογραφία περιοχῆς Γκέλβερνι· ναοί, κτητορικῆς ἐπιγραφές. Ἔργα ἐπισκευῆς μονῆς Ἁγ. Ἀναγύρων (1884) Κατάλογος ἐξόδων ἀνέγερσης (1889) Αὐτοβιογραφικὸ σημεῖωμα (καραμανλίδικα).
2. σσ. 21 - 30, 37 - 38 Κατάλογοι (5), ἀντικειμένων καὶ σκευῶν (καραμανλίδικοι). σσ. 31 - 36 «Κατάλογος τῶν ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ μου εὑρισκομένων βιβλίων».

καραμανλίδικο κείμενο (στὸ μεγαλύτερο μέρος του) μὲ ἑλληνικοὺς τίτλους ἐρμηνευτικοὺς τοῦ περιεχομένου. Ἐπισυνάπτεται, δακτυλογραφημένη, ἡ ἑλληνικὴ μετάφραση τῶν καρμανλίδικῶν τοῦ Γ. Μαυροχαλυβίδη.

Γιὰ τὸν Ι. Παντελεημονίδη καὶ τὴ μονὴ Ἁγ. Ἀναγύρων βλ. Α. Λεβίδη, *Αἱ ἐν Μονολίθου Μοναί*, Κωνσταντινούπολις, 1899, σ. 129.

Βλ. ἐπίσης Μ.Α. Νομίδου «Ὁ ἀείμνηστος ἀρχιμανδρίτης Ἰωάννης Παντελεημονίδης», *Ξενοφάνης*, 6, Ἀθήνα, 1909, 255 - 262 (ἄρθρο μὲ τὴ μορφή ἐπιστολῆς πρὸς τὸν διευθυντὴ τοῦ περιοδικοῦ Μαργαρίτη Εὐαγγελίδη). Βιογραφικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸν Παντελεημονίδη δίνει καὶ ὁ Μ. Γεδεών, *Μνεία τῶν πρὸ ἐμοῦ*, Ἀθήνα, 1934, σ. 308 - 309 ὅπου καὶ προσωπογραφία του. Πβ. ἀκόμα Ἰω. Α. Ἀκακιάδου, *Ἡ Καρβάλη τῆς Ναζιανζοῦ*, Ἀθήνα, 1928, σ. 109 - 118, ὅπου ἀναδημοσιεύονται οἱ πληροφορίες τοῦ Μ. Νομίδη.

- Α. ἔξι σελίδες ἄγραφες· ὀρισμένες σελίδες σκιασμένες στὴν ἄκρη· στάχωση σημερινή.

Προέλευση: δωρεὰ τῆς Μ. Λουκίδου (1956).

4/24 1883 19,5 × 13 σσ. 380 + 48', XIV

Ίωάννη Κουγιουμτζόγλου, Ὀδοιπορικὸ ἀπὸ τὴν Καισάρεια Ἀθήνα: 1882 - 1883

1. σσ. 1 - 96, 97 - 137 «Ἡ Μικρὰ Ἀσία» περιγραφή πορείας ποὺ καταλήγει στὴ Σμύρνη· ἐνδιάμεσοι σταθμοί. «Βασιλείον τῆς Ἑλλάδος Τήνος, Σύρος, Πειραιᾶς, Ἀθήνα, διάφορα ἀξιοθέατα». σσ. 134 - 137 καρμανλίδικα.
2. σσ. 286 - 365 Σημειώσεις περὶ Καππαδοκίας (ἑλληνικά, ἀγγλικά, καρμανλίδικα). Χρησιμοποιεῖ γιὰ πηγὲς βυζαντινοὺς χρονογράφους, περιηγητῆς, ἀρχαιολόγους καὶ παρέμπει μὲ λεπτομέρεια στίς ἐκδόσεις. Ἄντιγραφή ἀρχαίων ἐπιγραφῶν βλ. καὶ χφ. 8/473

ἀπὸ τίς ἀναφορὲς τοῦ γραφέα στὴν Manchester Free Reference Library (σσ. 305, 319, 339, 341) συμπεραίνουμε ὅτι τὸ χφ. (ἂν ὄχι ὄλο τουλάχιστον ἓνα τμήμα του), γράφτηκε στὸ Manchester ποὺ ἦταν καὶ ὁ τελικὸς σκοπὸς τοῦ ταξιδιοῦ.

τὸ χφ. γραμμένον ἐντυπο ἀγγλικὸ ἡμερολόγιο (Almanach): Λονδίνο 1882· προηγούνται (σσ. 1 - 48') ἐντυποι πίνακες καὶ σσ. 1 - XIII λευκῆς (βλ. Α).

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΠΡΙΝ ΤΟ 1922 ΣΤΟ Κ.Μ.Σ.

- A. γραμμένο στά λευκά φύλλα ήμερολογίου (βλ. παραπάνω)
ἄγραφες οί σσ. I - XIII, 138, 140 - 285, 366 - 380
ή ἀρίθμηση ἔντυπη τοῦ ήμερολογίου
ή στάζωση τοῦ ήμερολογίου.
- E. σσ. XIV, 139: βιογραφικά περί Κουγιουμτζόγλου· σημειώσεις τοῦ δωρητή(·)
Προέλευση: δωρεά τοῦ Α. Κουγιουμτζόγλου (1953).
5/472 1884 - 1885 20 × 16 σσ. 130, IV
«Ἐγκυκλοπαιδεία τῆς Θεολογίας»
Παραδόσεις Θεολογίας ὅπως διδάχτηκαν ἀπό τόν καθηγητή Κωνσταντῖνο Βαφείδῃ στή Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης· ἀτελές· γραμμένο στήν Κωνσταντινούπολη.
- A. ἄγραφες οί σσ. 103 - 130. ἀρίθμηση τοῦ γραφέα.
- B. στό ἐξώφυλλο: «Χρήστου Γεωργ. Τσόγκα 1886 - 1887 ἀποφοίτησε»
πφ. III «τοῦ Χρήστου Γεωργ. Τσόγκα μαθητοῦ τῆς Διῆς τάξεως τῆς κεντρικῆς Ἱερατικῆς σχολῆς, τμήματος τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς Σχολῆς».
- E. πφ. I, II σημείωμα, σφραγίδα σχετικὰ μέ τῆ δωρεά.
Προέλευση: δωρεά τοῦ Α. Καρατζόγλου (1960)
Γιά τόν Κωνσταντῖνο Βαφείδῃ (1848 - 1899) καί τό ἔργο του, βλ. Β. Σταυρίδου, *Ἡ Ἱερά Θεολογική Σχολή τῆς Χάλκης 1844 - 1923*, Α, Ἀθήνα, 1970, σ. 84 - 85
6/474 1890 - 1898 28,5 × 20 σσ. 740, XIV
Ἄναστασίου Μ. Λεβίδῃ, Περὶ Μικρᾶς Ἀσίας. Πολιτικῆ Ἱστορία, Περιγραφή - Χωρογραφία Καππαδοκίας, Περὶ Καππαδοκικοῦ Πολιτισμοῦ· αὐτόγραφο.
σσ. 1 - 8 βλ. πκ. 2
1. σσ. 8 - 34, 221 - 254: «Γενικὴ περιγραφή τῆς Μ. Ἀσίας». Διαίρεση, πληθυσμός, γεωγραφία, πίνακες ἀποστάσεων ταχυδρομικῶν καί τηλεγραφικῶν σταθμῶν, ὁδῶν, σιδηροδρόμων, βιβλιογραφία (περιηγητές).
2. σσ. 1 - 8: Εἰσαγωγικά γιά τῆ σπουδῆ τῆς ἱστορίας (1890)
σσ. 35 - 169: «Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς Καππαδοκίας»· καταγωγή τῶν Καππαδοκῶν, «διαίρεσις τῆς καππαδοκικῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν (1898)».
3. σσ. 255 - 331: «Φυσικὴ Γεωγραφία τῆς Καππαδοκίας».
σσ. 337 - 480, 489 - 667, 671 - 740: «Πολιτικὴ Γεωγραφία».
σ. 355: πίνακες· πληθυσμοί, σχολεῖα, ἐκκλησίες.
σσ. 365 - 86: Μετάφραση ἀποσπάσματος ἀπὸ τό βιβλίο τοῦ Ch. Texier, *Description de l'Asie Mineure...*, Paris, F. Didot, 1839 - 1899, v. I - III.
4. σσ. 175 - 220, 481 - 87: «Περὶ Καππαδοκικοῦ πολιτισμοῦ».
σσ. 193 - 220: «Ἐπίμετρον»: ἑννέα ἀντίγραφα πατριαρχικῶν γραμμάτων καί σιγιλίων (1798 - 1861).

1. Πατριαρχικός άφορισμός «κατά ραδιούργων τινων Φλαβιανών», του Γρηγορίου του Ε' (1798).
2. Πατριαρχικό σιγίλιο γιά τή σύσταση Κοινοβιακής σχολής στήν Καισάρεια, του Νεοφύτου Ζ' (1799).
3. Πατριαρχική άπανταχούσα «έπί τῷ συνάγειν (...) βοήθειαν» γιά τήν Ι.Μ. Τιμίου Προδρόμου (Φλαβιανά. Ζιντζίντερε) του 'Ιερεμία Δ' (1810).
4. Πατριαρχικό και συνοδικό γράμμα περί τής Σχολής και Ι.Μ.Τ. Προδρόμου, του Κωνσταντίου Α' (1833).
5. Σιγίλιον περί τής Θεολογικής Σχολής τής Ι.Μ.Τ. Προδρόμου, του 'Ιωακείμ Β' (1861).
- Βλ. και χφ. 12/29, σσ. 159 - 163.
6. Σιγίλιο περί τής 'Ελληνικής Σχολής Συνασού του Γρηγορίου Ε' (1821).
- Βλ. Ρίζου 'Ελευθεριάδη, *Συνασός*, 'Αθήνα 1879, 28 - 35.
7. Σιγίλιο περί τής Σχολής 'Ιντζέσού, του Γρηγορίου Στ' (1839).
8. Σιγίλιο περί τής Σχολής Καγιάπαση (Νίγδης) του Γερμανού Δ' (1845).
9. Σιγίλιο περί τής Σχολής στό Φερτέκι, του 'Ανθιμου.
- χ.χ., κολοβό.

σσ. 481 - 487. «Μοναστήριον τῶν 'Αρχαγγέλων έν Καππαδοκία», Περιγραφή. - 'Εράνισμα άπό έντυπο στά ρωσικά. 'Αναλυτικές πληροφορίες στή σ. 487.

φφ. I - XIV (λυτά):

- φ. I: σημειώσεις γιά τήν έκταση και τόν πληθυσμό διαφόρων κρατών.
 φφ. II - IV: Σπάραγμα άπό τό κύριο σῶμα του χφ., προφανώς ή θέση του είναι μετά τή σ. 220. - Δίφυλλο άκέφαλο.
 φφ. V - VI: Κείμενο στά καραμανλίδικα (1902). (Διαθήκη του Λεβίδη).
 φφ. VII - XIV: Βιογραφία του Α.Μ. Λεβίδη, γραμμένη ύστερα άπό τόν θάνατό του, άπό τόν γιό του, Πλάτωνα Λεβίδη.

Τό χφ. άποτελεί τούς τόμους Β και Γ του κυριότερου έλληνογλωσσου έργου του Λεβίδη «'Ιστορικόν δοκίμιον διηρημένον εις τόμους τέσσαρας και περιέχον τήν θρησκευτικήν και πολιτικήν ιστορίαν, τήν χωρογραφίαν και άρχαιολογίαν τής Καππαδοκίας», άπό τό όποιο εκδόθηκε μόνο ό Α' τόμος: *'Ιστορικόν δοκίμιον ... κλπ., 'Εκκλησιαστική 'Ιστορία, 'Εν 'Αθήναις, Δ. Φέξης, 1885.*

Πβ. επίσης τά χφφ. 13/27 και 11/28, τά όποία άποτελοδν καινούρια έπεξεργασία του ίδιου ύλικού. Συγκεκριμένα τό χφ. 13/27 άποτελεί τόν Β' τόμο «Πολιτική 'Ιστορία» (άντιστοιχεί με τίς σσ. 1 - 8 και 35 - 170), και τό χφ. 11/28 άποτελεί τόν Γ' τόμο «Περιγραφή - Χωρογραφία» (άντιστοιχεί με τίς σσ. 255 - 740).

Γιά τόν Δ' τόμο του έργου, «'Αρχαιολογία», βλ. χφ. 8/473.
 Τέλος, τό χφ. 12/29 άποτελεί άνάπτυγμα τών σσ. 175 - 191.

Μέρος τής ύλης άποτελέσε τή βάση γιά δημοσιεύματα του Λεβίδη στίς εφημερίδες *Κωνσταντινούπολις* άρ. 14, έτος 1890, και τήν καραμανλίδικη *'Ανατολή*, άρ. 4141, έτος 1890 (βλ. ύποσμμ. του ίδιου στή σ. 538 - δέν μπόρεσα νά έλέγξω τήν πληροφορία άπό άυτόνια).
 Πβ. επίσης τό άρθρο του «Περί τών όνομαστών κομών, κομποπόλεων και πόλεων τινων», *Ξενοφάνης*, 8(1907), 182 - 88 (κοινή ύλη με τό χφ.).

'Ο 'Αναστάσιος Μ. Λεβίδης (1834 - 1918) έγραψε κυρίως στά καραμανλίδικα (βλ. άνα-

γραφη τεσσάρων έργων του από τους S. Salaville - E. Dalleggio, *Karamanlidika*, III, 'Αθήνα, 1974, άρ. 192, 207, 246, 250.

Πβ. όμως και τις πληροφορίες που δίνει ο γιός του στη βιογραφία του, ά.π. τó άρθρο του Νίκου Α. Βέη στην *Έγκυκλοπαίδεια «Ήλιος»* λήμμα «Λεβίδης» καθώς και έκείνες του Ι. Κάλφογλου, *Μονή Φλαβιανών*, Κων/πολη 1898 - 99, 311 - 313 και πολλ.). Στά ελληνικά, εκτός από τις δύο μονογραφίες που αναφέρθηκαν ππ., δημοσίεψε μελέτες στο περιοδικό *Ξενοφάνης* (βλ. πρόχειρα, Π. Οικονόμου, «Τά δημοσιεύματα του Ξενοφάνη», *Δελτίο Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*, 1 (1977), 211, καθώς και στον ημερήσιο και περιοδικό τύπο της Κωνσταντινούπολης, της Σμύρνης και της 'Αθήνας - χρημάτισε άλλωστε και τακτικός συνεργάτης της *Άνατολής* και του *Νεολόγου* (βλ. Κάλφογλου, *ό.π.*, 312 και 'Εμμ. Ι. Τσαλικογλου, *Έλληνικά εκπαιδευτήρια και έλληνορθόδοξοι κοινότητες της περιφέρειας Κασαρίας*, 'Αθήνα, 1976, 24, 46 και πολλ.). Τά άρθρα αυτά παραμένουν βέβαια άθρησάυριστα γιά τήν έρευνα.

Τó ανέκδοτο έργο του δέν έμεινε όλóτελα άγνωστο ούτε ενόσω ζούσε, ούτε άργότερα: φρόντιζε ό ίδιος νά τό αναφέρει (*Αί έν Μονολίθοις μοναί*, Κωνσταντινούπολις, 1899 σ. α') και τό γνώριζε και ό Β.Α. Μυστακίδης (σχετική μνεία του στον *Νεολόγο* άποθρησάυρισε ό ίδιος ό Λεβίδης, ά.π., σ. στ'). Μετά τό θάνατό του, ό R.M. Dawkins χρησιμοποίησε ύλικό συγκεντρωμένο από τόν Λεβίδη, βλ. χφ. 15/26.

- A. χάσματα μετά τή σ. 34 (1φ.) και τή σ. 220. Τό πρώτο χάσμα μπορεί νά ύποκατασταθεί από τή σ. 30 του χφ. 13/27.
 άγραφες τριάντα περίπου σσ. έλάχιστες σσ. από άλλο χέρι: άρίθμηση· από τόν γραφέα άριθμούνται μόνο οι σσ. I - 330· στάχωση· λίγο μγν. του χφ. διάφορα τεύχη άνόμοιων μεγεθών, πρόχειρα συσταχωμένα· κατάσταση· έξαρθρωμένο, κακή διατήρηση.

Προέλευση· δωρεά τής Μ. Λυμπεράτου, έγγονής του 'Α. Λεβίδη. (1979).

7/111 1890 16 x 11 φφ. 20, II

'Απόστολου Χατζηφιλιππίδη «Ύμνολόγιον ήτοι έγχειρίδιον πραγμάτων και ποικίλων ασμάτων περιέχον και τινά έγκώμια άφελιμότατα και διαγραφθέν νεοτάτι ύπό 'Αποστόλου Λαζάρου Χαδζι Φιλιππίδης ύπό του ίδιου χειρός.

'Εν Συλλάτης έτος 1875 τή 15 'Ιανουαρίου και έκ δευτέρου δέ πάλιν άντιγραφή από τό πρωτόγραφον έδω νεωστί άμετάβλητον έκ του ίδιου τό 1890».

'Ασματα ποικίλα (60): Θρησκευτικά (34), πατριωτικά (17) και έμμετρα έγκώμια (9) σέ πρόσωπα, ίδρύματα.

φφ. I ' , 8 ' - 9 : συμπεριλαμβάνονται και δύο καρμαινλίδικα.

- A. άπό φ 2 ώς και πφ II ' άρίθμηση μέ τό χέρι του γραφέα κατά σελίδες (1 - 40). Τό κείμενο έξακολουθεί και στό έσώφυλλο τέλους.
 B. έσώφυλλο άρχης: «'Εν Καπαδοκία τίς μικράς 'Ασίας έκ τονδε είναι έμο του 'Απόστολου Λαζάρου Χαδζι Φιλιππίδης έκ χωρίον Συλλάτα 1898 του έτους».

Προέλευση: δωρεά του Α. Χατζηφιλιππίδη 1960.

8/473 1891 - 1892 28,5 × 25 σσ. 412

Ἐναστασίου Λεβίδη: Συναγωγή καππαδοκικοῦ γλωσσικοῦ ὕλικου. Ἐρχαιολογία: αὐτόγραφο.

1. σσ. 1 - 49, 52 - 163, 389 - 411: «Συλλογὴ ἐπιγραμμάτων εὐρισκομένων ἐν τῇ Μικρῇ Ἀσίᾳ καὶ τοῖς προσόροις χώραις»: δηλώνει ὅτι τὰ ἀντίγραφοι ἀπὸ τὸν Ἰωάννην Κουγιουμτζόγλου:
πβ. χφ. Κουγιουμτζόγλου 4/24 ὅπου πολλὰ ἐπιγράμματα ταυτίζονται.
σσ. 168, 325 - 336, 353 - 354, 357 - 361, 369 - 376: Καππαδοκικά δημοτικά τραγούδια (48).
σσ. 338 - 342: Καραμανλίδικα δημοτικά τραγούδια (4).
(ἀντιστοιχοῦν στὰ Β, Γ, Δ, Ε, τοῦ χφ. 15/26, σσ. 334 - 362).
σσ. 337, 343 - 352, 355 - 356, 367 - 368, 377 - 388: Παροιμίες καὶ διάλεκτος τῶν Φαράσων.
2. σσ. 170 - 284 Περί τοῦ ἰδιωτικοῦ βίου: «Ἱστορικὸν δοκίμιον ... τόμος τέταρτος ... Ἐρχαιολογία».
σσ. 172 - 177 εἰσαγωγικά «τοῖς ἐντευξομένοις» (1891).
3. σσ. 285 - 311 μελέτη: «Περί τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ σωζομένης ἀρχαίας γλώσσης».
σσ. 285 - 288 εἰσαγωγικά «πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς ἀναγνώστας» (1892).
γιὰ τὸ 1 καὶ 3 πβ. χφ. 15/26

τὸ 2 («Ἐρχαιολογία») ἀποτελεῖ συνέχεια καὶ συμπλήρωμα τοῦ χφ. 6/474 ποῦ μαζί με τὸ 1 καὶ 3 (συναγωγή γλωσσικοῦ ὕλικου) προοριζόταν ἀπὸ τὸν ἴδιο τὸ Λεβίδη γιὰ ἐπίμετρο τοῦ Ἱστορικοῦ δοκιμίου (βλ. χφ. 6/474 καὶ χφ. 15/26)

Ὁ Λεβίδης στὸ δημοσίευσμά του «Ἐρχαιολογικά Καππαδοκίας: Περί τῶν Καππαδοκικῶν τάφων», *Ξενοφάνης*, I (1896), 507 χρησιμοποιοῦ ὕλικό τῶν σσ. 218 - 222 τοῦ χφ.

μνεῖα τῆς «Ἐρχαιολογίας» κάνει ὁ Πλ. Λεβίδης (βλ. χφ. 6/474 φφ. VII - XIV). Ἐπίσης ὁ ἴδιος ὁ Ἄν. Λεβίδης ἀναφέρει ἀντίγραφο τοῦ τέταρτου αὐτοῦ τόμου (βλ. χφ. 12/29 σ. 282).

- A. ἄγραφες 30 περίπου σελίδες.
ἡ σωστὴ σειρά τῶν σελίδων: 353-354, 325-336, 369-376, 357-361 καθὼς καὶ 343-352, 355-356, 367-368, 377-388, 337-338.
σὲ ἐλάχιστες σελίδες ἄλλο χέρι.
στάχωση ἡμιδερμάτινη σύγχρονη τοῦ χφ.
- E. «ἀντίγραφον τοῦ χφ. τούτου, περιελθὼν εἰς τὴν κατοχὴν τοῦ R.M. Dawkins ἐχρησιμοποιεῖται πρὸς ἑκδόσιν. Οὕτω περιγραφὴν ἔχομεν ἐν *Papers and Transactions of the Jubilee Congress of the Folklore Society*, 129 - 135.
Τὰς παροιμίας τῶν Φαράσων ἴδε *Λαογραφία* II (1934 - 1937), 131 - 150». (βλ. χφ. 15/26).
Προέλευση: Δωρεὰ τῆς Μ. Λυμπεράτου, ἐγγονῆς τοῦ Λεβίδη (1979).

9/328 1891 - 1896 19 × 12 σ. 294

Ἀπάνθισμα λόγων, διευθυντῶν Ἱερατικῆς Σχολῆς Καισάρειας

1. σσ. 1-6, 15-24, 41-75, 107, 115, 121-137, 139-152, 211-251, 277-292: Προσφωνήσεις, λόγοι έορταστικοί (14).
 σσ. 6-15, 24-41, 76-95: Λόγοι έπικήδειοι, έπιμνημόσυνοι (6).
 (σσ. 76-83, 139-152: περιλαμβάνονται 2 κείμενα καραμανλίδικα).
 σσ. 96-103, 253-255 "Έμμετρα, έλεγεία, επιγράμματα, ώδές (σέ άρχαΐζουσα έλληνική) στή μνήμη διαφόρων δασκάλων, κληρικών.
 Λόγοι και έμμετρα εκφωνούνται ή συντάσσονται από τους Ι. Άβραμίδη, Κ. Ήλιάδη, Ι. Καβάσιλα, Κ. Καβάσιλα, Χ. Καραΐωσηφίδη, Π. Κοντογιάννη, Σ. Κράσογλου, Φ. Λαζαρίδη, Σπ. Παπαγγέλη, Στ. Παυλίδη, Σ. Ροδοκανάκη, Ίω. Ήραιόπουλο.
2. σσ. 105-107, 153-199, 201-210, 257-277 Διάφορα: Έκπαιδευτικά, ή άνατροφή τών παιδιών, ό βίος τού Μ. Βασιλείου.
 Περί Ήρατικής Σχολής τής Καισάρειας βλ. Έμμανουήλ Ι. Τσαλίκολου: *Έλληνικά εκπαιδευτήρια και Έλληνορθόδοξοι Κοινότητες τής περιφέρειας Καισάρειας βάσει τών εις τά Γενικά Άρχεΐα τού Κράτους Κωδίκων*, Άθήναι, 1976, σ. 22 και πολλ.
- A. άγραφες σσ. 104, 116-120, 138, 200, 256, 293-294.
 άρίθμηση τού γραφέα. δύο ή τρία χέρια.
- E. σ. 252 «4 8/βρίου τεσσαρακονδήμερον μνημόσυνον Παπα - Ίάκωβος» έλάχιστες σημειώσεις σέ παλαιά άραβική γραφή.
 Προέλευση: βρέθηκε στα κατάλοιπα τού Γ. Άμφιλοχιάδη δωρεά τής χήρας Άμφιλοχιάδη (1958).

10/197 1893 - 1908 18,5 × 11,5 σσ. 451, IV

Ήνάργουρου Χρηστίδη Σημειωματάριο

1. σσ. 1 - 10 βλ. 6: σημειώσεις ποικίλου περιεχομένου.
 σσ. 11 - 55, 65 - 89, 293 - 304, 407 - 409: Έρανίσματα περί Μικράς Άσίας: Όδοιπορικό, περί νομισμάτων, επιγραφικά Καππαδοκίας.
2. σσ. 59 - 63, 259 - 263, 271 - 288, 305 - 333: Έρανίσματα από την Άρχαία Έλληνική Γραμματεία: μετρικά: βίοι άρχαίων Ήμήρου Όδύσεια (α).
3. σσ. 64, 126 - 127, 159 - 163, 209, 222 - 223, 228 - 245, 258, 335, 338, 336 - 367: Έμμετρα επιγράμματα. Όρθησκευτικά, γαμήλια, έορταστικά, προς τιμήν διαφόρων προσώπων.
 σσ. 209, 338. περιλαμβάνονται 2 καραμανλίδικα κείμενο και μουσική με Βυζαντινή παρασημαντική.
 στίς σσ. 159 - 163 σημειώνονται «Χερουβικά ... Θ. Φωκαέως»
 στίς σσ. 126 - 127 «Άρχαιοτάτη Μελωδία άδομένη έν Λέσβω ... υπό Ν. Παγανά»
 σημείωση τού γραφέα: «Έκ τού ύπ' Άριθμόν 544 και ήμερομ. 16 Φ/βρίου 1900 φύλλου τού 'Ταχυδρόμου»
 γιά τόν Θ. Φωκαέα βλ. Μ. Χατζηγιακουμή, *Μουσικά χειρόγραφα Τουρκοκρατίας*, Άθήνα, 1975, σ. 385 - 386

4. σσ. 90 - 107, 121 - 122, 128 - 130, 177 - 208, 211 « 217:
Θεατρικά. 12 παιδικά μονόπρακτα στά καραμανλίδικα (περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων:
Σοφοκλέους 'Αντιγόνη ... Δάμων και Φιντίας ... 'Ο κατά φαντασίαν άσθενής ...).
5. σσ. 210, 218 - 221, 268 - 270, 291 - 293, 336 - 338, 43 - 345, 368 - 389; Λόγοι (9) που
έκφωνήθηκαν σε σχολικές γιορτές προς τιμήν των άρχων του τόπου.
σσ. 210, 218 - 221, 268 - 270, 336 - 338 συμπεριλαμβάνονται και 4 καραμανλίδικοι.
6. στις υπόλοιπες σελίδες σημειώσεις ποικίλου περιεχομένου.
Μεταξύ άλλων: [104] συνταγές για παρασκευή φαρμάκων (καραμανλίδικο)
Κατάλογος βιβλίων, περί του τρόπου του διδάσκοντος, λεξιλόγια.

σσ. 165 - 177, 335, 345 - 349, 417 - 418 λοιπά καραμανλίδικα.

στο τέλος έπισυνάπτονται χειρόγραφοι πίνακες περί κληρονομικού δικαίου συνταγμένοι
υπό Μ. Καραβοκυρού (I - II) και χάρτης τοπογραφικός της 'Αθήνας (III)

το χφ. γράφτηκε σε διάφορες πόλεις της Καππαδοκίας σε διαφορετικά χρονικά διαστή-
ματα.
- A. πολλές σελίδες άγραφες (πάνω από 40)
ή άρίθμηση ως τη σ. 262 είναι του γραφέα· συνεχίζει μεταγενέστερη με άλλο μελάνι·
στάχωση ήμιοερμάτινη σύγχρονη του χφ.
- E. πφ. I «άντηλλάγη με 100 δραμ. έφημερίδες αναλόγως του βάρους του παρά του γείτονος
'Ισμαήλ και 'Ισμαήλ άγά».
σ. 451: σημείωση για άξια βιβλίων σε βάρος.
- K. πφ. I δύο χαλκομανίες της έποχής.

Προέλευση: δωρεά του Α. Γεωργιάδη (1961).

11/28 1897 26,5 × 20 σσ. 462, I

'Αναστασίου Λεβίδη, «'Ιστορικόν δοκίμιον ... τόμος τρίτος. Περιγραφή ... Καππαδοκί-
ας»· αυτόγραφο.

πφ. I: Τίτλος.

σσ. 1 - 7. Είσαγωγικά «τοίς έντευξομένοις»

Στη σ. 7 έπικολλημένο αντίγραφο (χέρι Λεβίδη) κειμένου του Karl Michel, (Βέλγου
άρχαιολόγου.)

'Αναφέρεται στο Λεβίδη και στο άνέκδοτο χφ. 8/473.

1. σσ. 8 - 88: Φυσική Γεωγραφία Καππαδοκίας.
2. σσ. 89 - 462: Πολιτική Γεωγραφία της Καππαδοκίας.
σσ. 327 - 331 επιγράμματα στην παλαιά άραβική γραφή, μεταφρασμένα στά καρα-
μανλίδικα.

Το χφ. είναι αντίγραφο ενός τμήματος του χφ. 6/474. Πρόκειται για μεταγενέστερη
έπεξεργασία του.

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΠΡΙΝ ΤΟ 1922 ΣΤΟ Κ.Μ.Σ.

βλ. και Α. Λεβίδη, *Ίστορικόν δοκίμιον ... α' τόμος, Ἐκκλησιαστική Ἱστορία, Δ. Φέξης, ἘΑΘῆνα, 1855, σ. 9.*

- Α. Ἐγγραφες: 195 - 196, 254 - 256, 332 - 335.
Στάχωση: ἡμιδερμάτινη σύγχρονη τοῦ χφ.

Τμήματα τοῦ χφ. γραμμένα σέ χαρτί διαφορετικῶν διαστάσεων και ποιότητων.

- Β. Στό χφ. ἀφθονοῦν οἱ προσθήκες, ὑπομνηματισμοί και ἐρμηνευτικές σημειώσεις.

- Κ. Στις σσ. 119, 135, 161, 167 φωτογραφίες Καππαδοκικῶν τόπων.

Προέλευση: ἀγορά ἀπό τόν Πλ. Λεβίδη (1939).

12/29 1899 24 × 17,5 σσ. 320

Ἀναστάσιου Λεβίδη, «Περί πολιτισμοῦ και διανοητικῆς ἀναπτύξεως τῶν Καππαδοκῶν και τῶν ἐκ Καππαδοκίας διαλαμψάντων ἐπισήμων ἀνδρῶν ἀπό τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῆς σήμερον»: αὐτόγραφο.

σ. 1: Τίτλος

σ. 2 - 312: Βιογραφίες λογίων - Ἱστορία τῶν Σχολῶν.

Ἐπισυνάπτονται ἀντίγραφα 18 ἐγγράφων (1810 - 1879).

σ. 3 - 20: Εἰσαγωγικά (1899).

σ. 159 - 163: ἀντίγραφο σιγιλίου, πβ. χφ. 6/474, σ. 207.

Βλ. και Α. Λεβίδη, «Αἱ ἐν τῷ Κλίματι τοῦ Οἴκουμενικοῦ Πατριαρχικοῦ Θρόνου ἱεραὶ μητροπόλεις», *Ἡμερολόγιο τῶν Ἐθνικῶν και Φιλανθρωπικῶν καταστημάτων*, I (1905), 126 - 155, ὅπου παρόμοιο ὕλικό.

Τό χφ. ἀποτελεῖ συμπληρωματικὴ ἐπεξεργασία τῆς προγενέστερης *Ίστορικῶν δοκίμιον ... Ἐκκλησιαστικὴ Ἱστορία*, 1885.

Πβ. και χφ. 6/474, σσ. 175 - 191.

- Α. Ἐγγραφες: 313 - 320 και λίγες ἄλλες.

Ἀρίθμηση τοῦ συγγραφέα ὡς τῆ σ. 220. Συνεχίζει μεταγενέστερη.

Γραφή ἐπιμελημένη ὡς τῆ σ. 224: μετὰ πρόχειρη.

Ἐλάχιστες σελίδες γραμμένες ἀπό ἄλλο χέρι.

Προέλευση: Ἐγγορά ἀπό τόν Πλ. Λεβίδη (1939).

13/27 1899 - 1901 24 × 18 σσ. 236, II

Ἀναστάσιου Λεβίδη, «Ἱστορικόν δοκίμιον ... τόμος δεῦτερος ... Πολιτικὴ Ἱστορία» αὐτόγραφο.

σ. 1 - 235: «Πολιτικὴ Ἱστορία τῆς Καππαδοκίας». Διάρρηση τῆς Μ. Ἀσίας στά ρωμαϊκὰ χρόνια: καταγωγή τῶν Καππαδοκῶν· «Διαιρέσεις τῆς Καππαδοκικῆς Ἱστορίας ἀπό τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι τῶν ἡμερῶν ἡμῶν. (1898)».

σ. 1 - 10: Εἰσαγωγικά πρὸς τοὺς «ὄμογενεῖς ἀναγνώστας» (1901).

σσ. 205 - 208: «άντιγραφο αὐτοκρατορικοῦ μονογράμματος» (ἐλληνικά καὶ τούρκικα μὲ ἀραβικοὺς χαρακτήρες). Διάταγμα πρὸς τοὺς ραγιάδες τῆς Μουταλάσκης (γύρω στὰ 1773).

Ἐντίγραφο τμήματος τοῦ χφ. 6/474 (βλ. π.). Ἐντιγράφηκε τὸ 1899· ἡ ἐπεξεργασία ὀλοκληρώθηκε τὸ 1901.

- A. Τρεῖς ἐπάλληλες ἀριθμήσεις (ὁ συγγραφεὺς ἀριθμεῖ σσ. 1 - 212)· οἱ ἄλλες μεταγενέστερες.
- E. Στὸ ἐσόφυλλο ἀρχῆς: ἐπικολλημένη ἐπιστολὴ τοῦ Πλ. Λεβίδη πρὸς τὴ Μ. Μερλιέ (1940).
πφ. II: φωτογραφία τοῦ Α. Λεβίδη (χ.χ.).
Προέλευση: ἀγοράστηκε ἀπὸ τὸν Πλ. Λεβίδη (1939).

14/92 Τέλος 19ου - ἀρχὲς 20ου αἰ. 25 × 14,5 σσ. 22

Περὶ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ γύρω στὰ 1850

σσ. 1 - 22 «Κατάστασις τοῦ στρατοῦ, ἐσωτερικὸς διοργανισμὸς καὶ σύνθεσις τῶν σωμάτων, περὶ τῆς πραγματικῆς δυνάμεως τοῦ στρατοῦ. Ἠθικὴ κατάστασις, καταδρομὴ κατὰ τῶν γνώσεων καὶ τῆς παιδείας, περὶ στρατολογίας ἐκ τῶν ἀλλοφύλων προσηλυτισμὸς εἰς τὴν τουρκικὴν ὑπερσίαν».

Ὅπως προκύπτει ἀπὸ στοιχεῖα τοῦ περιεχομένου ἀποτελεῖ μᾶλλον ἀντίγραφο χειρογράφου τῶν μέσων τοῦ 19ου αἰώνα.

- A. Ἀρίθμηση μεταγενέστερη.
ἰδιαιτέρη ἐπιμελημένη γραφή.
- B. στὸ ἐξόφυλλο: «Τόμος Αος»
Προέλευση δωρεὰ Π. Καμπουρόπουλου (1960).

15/26 ἀρχὲς 20ου αἰ. 27 × 21 σσ. 368

Ἐναστάσιου Λεβίδη Συναγωγὴ Καππαδοκικοῦ γλωσσικοῦ ὕλικου. Ἐντίγραφο.

σσ. 1 - 58 «Περὶ τῆς Καππαδοκικῆς γλώσσης» μελέτη.

σσ. 1 - 6 «Εἰσαγωγικά» πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς ἀναγνώστας (1892).

σσ. 59 - 92, 192 - 204: «Δημῶδη ἄσματα ἀδόμενα ἐν Καππαδοκίᾳ Α-NE' (καὶ σχόλια) Ἐκδοσις: R.M. Dawkins «Some Modern Greek Songs from Cappadocia» *American Journal of Archeology*, Jan. - March 1934, vol. 38, No 1, 112 - 122 (τὰ δημοσιευμένα ἄσματα I - IV τοῦ Dawkins ἀντιστοιχοῦν μὲ τὰ Γ', Δ', Ε', ΙΒ' τοῦ χφ).

σσ. 93 - 130, 205 - 208: «Ἄσματα Μεσαιωνικὰ διατηρούμενα παρὰ τοῖς Καππαδόκαις» (καὶ σχόλια).

σσ. 131 - 191, 208 - 223 Συναγωγή γλωσσικού ύλικού από τὰ Φάρασα καὶ τὴ Σινασὸ (καὶ σχόλια).

Ἐκδόση: R.M. Dawkins, *Modern Greek Folktales*, Ὁξφόρδη, 1953, σ. 346 - 354 ὅπου ὁ δημοσιευμένος μῦθος ἀρ. 53 τοῦ Dawkins μετὰ τίτλο «The Boys Dream» ἀντιστοιχεῖ μετὰ μῦθο Δ' τῶν σσ. 167 - 181 τοῦ χφ. πβ' καὶ Dawkins, ἄ.π., σ. 348.

σσ. 224 - 343: Γλωσσάρει Καππαδοκικῆς διαλέκτου.

σσ. 344 - 362: «Ἄσματα δημώδη ἱστορικά σωζόμενα παρὰ τοῖς τουρκοφώνοις». Καραμανλίδεικα μετὰ τὴν ἀντίστοιχὴ ἑλληνικὴ τους μετάφραση (Α-ΙΑ').

Ἐκδόση: R.M. Dawkins: «Turco-Christian Songs from Asia Minor», *Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales*, II (1933 - 34) Mélanges Bidez, Βρυξέλλες, 1933, 185 - 206.

(τὰ δημοσιευμένα ἄσματα Ι-ΧΙ τοῦ Dawkins ἀντιστοιχοῦν μετὰ τὰ Α-ΙΑ τοῦ χφ.).

Τὸ χφ. δὲν χρονολογεῖται στὰ 1892 (χρονολογία τῆς εἰσαγωγῆς «πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς...»). Τὸ 1892 εἶναι ἡ χρονολογία τῆς συγγραφῆς τοῦ χφ. 8/473 τὸ ὅποιο ἀποτελεῖ τὸ ἀρχικὸ σῶμα. Ἀπὸ τὸ χφ. 8/473 ὁ Λεβίδης εἶχε ἐτοιμάσει ἕνα νεώτερο, ἐπεξεργασμένο ἀντίγραφο τὸ ὅποιο καὶ πέρασε στὸν R.M. Dawkins. Τὸ χφ. ποὺ περιγράφεται ἐδῶ εἶναι ἀντίγραφο τοῦ χφ. Dawkins βλ. R.M. Dawkins «A byzantine carol in honour of St. Basil» στὸ *The Journal of Hellenic Studies*, LXVI (1946), London, 1948, σ. 44.

Περιγραφή τοῦ χφ. ἔχουμε στὸ «The recent Study of Folklore in Greece», τοῦ Dawkins, (ἀνάτυπο ἀπὸ τὸ *Papers and Transactions of the Jubilee Congress of the Folklore Society*, Λονδίνο (1930); Μνεῖα τοῦ χειρογράφου κάνει ὁ ἴδιος στὸ *Modern Greek in Asia Minor*, Cambridge, 1919, σ. 32.

Ἔλικὸ τοῦ χφ. ἐκδίδει ὁ R.M. Dawkins στὰ παρακάτω δημοσιεύματά του:

«Turco-Christian Songs from Asia Minor» ἄ.π., «A Byzantine Carol in Honour of St. Basil» ἄ.π., «Ἀναστασίου Λεβίδου Ἑπιτομία ἐκ Φαράσων» *Λαογραφία* II (1934 - 1937), 131 - 150, καὶ στὸ *Modern Greek Folktales*, Ὁξφόρδη, 1953.

Ὁ Λεβίδης τὸ προόριζε γιὰ ἐπίμετρο τοῦ τόμου τῆς Ἀρχαιολογίας ὅπως ἀναφέρει ὁ ἴδιος στὴ σ. 3 τοῦ χφ. «πρὸς τοὺς ὁμογενεῖς ἀναγνώστῃς» βλ. καὶ χφ. 8/473 (σσ. 285 - 368).

Α. ἄγραφες οἱ σσ. 71 - 72, 363 - 368· τρία χέρια διαφορετικὰ ἀριθμήσεις ἐπάλληλες ἀτελεῖς.

Προέλευση: ἀγορὰ ἀπὸ τὸν Πλ. Λεβίδη (1939).

16/303α 1909 26 × 25 φφ. 14

Ἡρακλῆ Μπογδάνου. Λόγος

Λόγος ποὺ ἐκφωνεῖται κατὰ τὴν ἐπέτειο τῆς 25ῆς Μαρτίου στὴν αἴθουσα τοῦ Ἀμερικανοῦ σχολείου τῆς Μουταλάσκης.

Α. 14 φύλλα λυτά. Χάσμα μετὰ τὸ φ. 8 (1 φ), μετὰ τὸ φ. 10 (1 φ) καὶ μετὰ τὸ φ. 12 (1 φ).

Ε. Ἐπισυνάπτεται ἡ αὐτοβιογραφία του (γεν. 1889) γραμμὴν τὸ 1966. (303 β).

Προέλευση: δωρεὰ τοῦ Η. Μπογδάνου 1966.

17/276 γράφτηκε πρίν τὸ 1913 - 1914 28 × 15,5 σσ. 86.

Προκοπίου Φωκαΐδη Σχολικὸ Τετράδιο.

1. σσ. 1 - 28, 36: Ποιήματα ποικίλα (18).
σσ. 1 - 3, 7 - 9, 19 - 20: πβ. Α. Παράσχου, *Ποιήματα*, III, Ἔκδ. Α. Κορομηλά, 1881, «Χλόη»
στὶς σσ. 365 - 370, 384 - 387.
2. σσ. 29 - 35, 49 - 52, 85: Γλωσσάρι Ἑλληνοτουρκικὸ περὶ ζώων καὶ φυτῶν· τὰ Μέρη τοῦ
λόγου· γλωσσικὲς ἀσκήσεις.
3. σσ. 37 - 42, Ἐπιτομὴ: Περὶ τοῦ σώματος τοῦ ἀνθρώπου.
4. σσ. 53 - 84: Προβλήματα πρακτικῆς ἀριθμητικῆς (100 περίπου) με ἀντίστοιχες λύσεις.
Μετατροπὴ τοῦ τουρκικοῦ μετρικοῦ συστήματος σὲ εὐρωπαϊκὸ.
5. σσ. 44, 46, 48: κείμενο τουρκικὸ με ἀραβικοὺς χαρακτήρες.
- A. ἄγραφες σσ. 45, 47: χάσμα μετὰ τῆ σ. 54 (1φ), μετὰ τὴν 672 (1φ): πολλὰ εἶδη γραφῆς ἀπὸ τὸ
ἴδιο χέρι. Τὸ κυρίως τετράδιο ἀποτελεῖται ἀπὸ τὴν παλαιότερη, τὴν παιδικὴ γραφῆ.
- B. σ. 86 σημείωση μεταγενέστερη τοῦ ἴδιου:
«Ἐν χωρίῳ Μερῆ τῆ 15 10/βρίου 1913 - 1914 ὁ διδάσκαλος Π. Φωκαΐδης»: στὸ ἐξώφυλλο
σημείωμα τοῦ δωρητῆ ἐπιβεβαιώνει ὅτι πρόκειται γιὰ τὸ σχολικὸ τοῦ τετράδιο (1965).
Προέλευση: δωρεὰ τοῦ Π. Φωκαΐδη (1965).

18/114 1915 - 1917 14 × 10,5 σσ. 114

Πρόδρομου Σειρηνίδη «Σύντομος Αὐτοβιογραφία»

1. σσ. 1-106, 110-114 Ἱστοριεὶ τῆς διώξεως ποὺ ὑπέστη ὡς προτεστάντης καὶ τῆς περιπλα-
νήσεως του· Καϊσάρεια, Ἀθήνα, Λίβερπουλ, Νέα Ὑόρκη (1886 - 1897) ἀτελές.
2. σσ. 107 - 110 ἀντίγραφο συστατικοῦ γράμματος τῶν Ἱεραποστόλων τῆς Καϊσάρειας (1904)
μεταφρασμένο ἀπὸ τὰ ἀγγλικά (ἄγνωστος ὁ παραλήπτης) ἀναφέρεται στὸν Π. Σειρηνίδη.
Προέλευση: δωρεὰ τῆς Β. Σειρηνίδη (1960).

Γιὰ τὰ ἐξιστορούμενα περιστατικὰ πβ. Σοφοκλῆ Σειρηνίδη, *Εἰκόνας ἀπὸ τῆ ζωῆ τοῦ*
Στεφάνου Ἰωακείμ Σειρηνίδη, Ἀθήνα, 1958¹ καὶ 1964². Πβ. ἀκόμη καὶ τὴν ἀγγλικὴ ἐκδόση
τοῦ 1963. Ὁ Στέφανος ἦταν ἀδελφὸς τοῦ Πρόδρομου Σειρηνίδη.

19/321 1917 24 × 18 σσ. 12

Θεόδωρου Στεφανίδη Ποιήματα

Πέντε ποιήματα, αὐτοσχέδια (:) ποὺ ἀναφέρονται σὲ ἱστορικὰ περιστατικὰ τῆς ἐποχῆς.
Σὲ κάθε ποίημα ὑπάρχει ἐνδειξὴ χρόνου καὶ τόπου γραφῆς (ἐλληνικὰ ρωσικά).

- A. 12 φύλλα λυτά, σ. 12 ἄγραφη

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΠΡΙΝ ΤΟ 1922 ΣΤΟ Κ.Μ.Σ.

στη σ. 1 κάτω δεξιά σημειώνεται με άλλο μελάνι ο αριθμός «7» χέρι σύγχρονο του χφ. Τα φφ. αποκόπηκαν από τετράδιο(ς).

20,5 μετά το 1919 24,5 × 19 σσ. 40

Ἀχιλλέα Ἀνδρεάδη «Περὶ Καρβάλης»

Ἱστορική γεωγραφική περιγραφή τοῦ Γκέλβερι (Καρβάλη)· στοιχεῖα γιὰ τὰ σχολεῖα, τὴ γλώσσα, τὶς σχέσεις μὲ τοὺς Τούρκους.

A. σσ. 39 - 40 ἄγραφες

ἀρίθμηση ἀπὸ τὸν ἴδιο.

E. σ. 40 «εἶναι ἀρχαιολογικὸν κειμήλιον προσοχὴ νὰ μὴν φθαρεῖ»

Προέλευση: δωρεὰ τοῦ E. Ἀνδρεάδη (1949).

Γιὰ τὸν Ἀχιλλέα Ἀνδρεάδη, ἔμπορο ἀποικιακῶν στὴν Κωνσταντινούπολη, βλ. Ἰωάννου A. Ἀκακιάδου, *Ἡ Καρβάλη τῆς Ναζιανζοῦ*. Ἀθήνα, 1928, σ. 130.

21/124 μετά το 1919 21,5 × 17,5 σσ. 20 ἀκέφ.

Κωνσταντίνου Ἐλευθεριάδη (παπᾶ) Διήγηση.

1. σσ. 1 - 14 Ἡ περιπετειώδης φυγὴ τοῦ ἀπὸ τὰ μέρη τοῦ Πόντου καὶ ἡ ἀφιξὴ τοῦ στὴν Ἑλλάδα.

σσ. 15 - 17 ὁ γιὸς τοῦ συνεχίζει τὴ διήγηση ὡς τὸ 1944: Τελικὴ ἐγκατάσταση τῆς οἰκογένειας σὲ χωριὸ τῆς Κοζάνης.

2. σσ. 18 - 20 Ποιήματα τῶν προσφύγων (γραμμένα μὲ τὸ χέρι τοῦ K. Ἐλευθεριάδη).

A. ἀρίθμηση σύγχρονη τοῦ χφ. ἀτελής.

Προέλευση: δωρεὰ τοῦ A. Ἐλευθεριάδη (1961).

22/368 1920 28,5 × 22,5 σσ. 12

Κωνσταντίνου Μαρκόπουλου, Λόγος.

Πανηγυρικός περὶ τῶν ἐκπαιδευτικῶν πραγμάτων τῆς Συνασοῦ (1820 - 1920) Βλ. καὶ I. Σαραντινοῦ Ἀρχέλαου, *Ἡ Συνασός*, Ἀθήνα, 1899, σ. 95 - 111

A. λυτὰ δίφυλλα· οἱ σσ. 11 - 12 ἄγραφες.

E. σ. 1 «λόγος ἐκφωνηθεὶς ὑπὸ Κ[ωνσταν]τίνου Μαρκόπουλου - ἀριθ. 62 Σεραφεῖμ Ρίζου». Ἀνῆκε στὸ ἀρχεῖο τοῦ Σ. Ρίζου.

μεταγενέστερες διορθώσεις στὸ κείμενο μὲ μολύβι· ἴδιο χέρι (·)

Προέλευση: δωρεὰ τοῦ Σ. Ρίζου (1969).

ΙΩΑΝΝΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΠΙΝΑΚΑΣ Ι ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΩΝ

ΑΡΙΘΜΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΥ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΧΕΙΡΟ- ΓΡΑΦΩΝ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ ΣΤΟ Κ.Μ.Σ.	ΕΠΙΘΕΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ
	1	391	ΑΡΙΣΤΟΒΟΥΛΟΣ	1852-1890	ΚΑΠ.
	2	393	ΚΑΡΟΛΙΔΗΣ	1872	ΚΑΠ.
	3	42	ΠΑΝΤΕΛΕΗΜΟΝΙΔΗΣ	1881-1889	ΚΑΠ.
	4	24	ΚΟΥΓΓΙΟΥΜΤΖΟΓΛΟΥ	1883	ΚΑΠ.
	5	472	ΒΑΦΕΙΔΗΣ	1884	Μ. ΑΣΙΑ ΓΕΝ.
	6	474	ΛΕΒΙΔΗΣ	1890	ΚΑΠ.
	7	111	ΧΑΤΖΗΦΙΛΙΠΠΙΔΗΣ	1890	ΚΑΠ.
	8	473	ΛΕΒΙΔΗΣ	1891	ΚΑΠ.
	9	328	—	1891-1896	ΚΑΠ.
	10	197	ΧΡΗΣΤΙΔΗΣ	1893-1908	ΚΑΠ.
	11	28	ΛΕΒΙΔΗΣ	1897	ΚΑΠ.
	12	29	ΛΕΒΙΔΗΣ	1899	ΚΑΠ.
	13	27	ΛΕΒΙΔΗΣ	1899-1901	ΚΑΠ.
	14	92	—	τέλος 19ου	Μ. ΑΣΙΑ ΓΕΝ.
	15	26	ΛΕΒΙΔΗΣ	ἀρχές 20ου	ΚΑΠ.
	16	303α	ΜΠΟΓΔΑΝΟΣ	1909	ΚΑΠ.
	17	276	ΦΩΚΑΪΔΗΣ	1913-1914	ΠΟΝΤ. ΠΑΡΑΛ.
	18	114	ΣΕΙΡΗΝΙΔΗΣ	1915-1917	Μ. ΑΣΙΑ ΓΕΝ.
	19	321	ΣΤΕΦΑΝΙΔΗΣ	1917-	ΠΟΝΤ. ΠΑΡΑΛ.
	20	5	ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ	1919	ΚΑΠ.
	21	124	ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗΣ	1919	ΠΟΝΤ. ΠΑΡΑΛ.
	22	368	ΜΑΡΚΟΠΟΥΛΟΣ	1920	ΚΑΠ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙ ΤΑ ΚΑΡΑΜΑΝΛΙΔΙΚΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΕΝΤΑΞΗ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	ΕΠΙΘΕΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ	ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΑ	ΓΡΑΦΗ
Μ. ΑΣΙΑ	11			
	476	—	1846	ἀραβική γραφή
ΚΑΠ.	29			
	69	ΤΙΦΤΙΚΤΣΟΓΛΟΥ Ι.	1898	καρμανλίδικο
ΚΑΠ.	35			
	268	ΧΑΤΖΗΟΓΑΣΟΓΛΟΥ Χ.	1906	καρμανλίδικο
ΛΥΚΑΟΝ.	5			
	265	ΜΠΑΤΖΟΓΛΟΥ Σ.	1919	ἀραβική γραφή
ΠΟΝΤ.	51			
	390	ΚΑΡΙΠΙΔΗΣ Χ.	1921	καρμανλίδικο (φωτοαντίγραφο)

ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΠΡΙΝ ΤΟ 1922 ΣΤΟ Κ.Μ.Σ.

ΠΙΝΑΚΑΣ ΙΙΙ ΤΑ ΑΝΤΙΓΡΑΦΑ

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟΣ ΧΩΡΟΣ ΑΡΙΘΜ. ΕΙΣΑΓΩΓΗΣ	ΕΠΙΘΕΤΟ ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ	ΧΡΟΝΟΣ ΓΡΑΦΗΣ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
ΚΑΠ. 63 4	ΑΪΝΑΤΖΟΓΛΟΥ Α.	1883	δακτυλόγραφο
ΚΑΠ. 55 7	ΒΑΛΑΒΑΝΗ Ι.	1889	χφ. νεώτερο
ΙΩΝΙΑ 23 414	ΣΤΕΡΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ Α.	1892	φωτοαντίγραφο
ΚΑΠ. 21 52	ΣΑΡΑΣΙΤΗ Γ.	1900	δακτυλόγραφο
ΒΙΘ. 6 32	ΚΩΝ. & ΠΠ. ΜΑΚΡΗ	1901	δακτυλόγραφο
ΚΑΠ. 40 359	ΠΕΧΛΙΒΑΝΟΓΛΟΥ Δ.	1902	δακτυλόγραφο
ΠΟΝΤ. 70 72	ΦΟΥΝΤΟΠΟΥΛΟΥ Χ.	1918	χφ. νεώτερο
Μ. ΑΣΙΑ 12 477	ΠΛΗΖΙΩΤΗ Χ.	1920	δακτυλόγραφο
ΠΟΝΤ. 43 45	ΠΑΝΩΡΙΑ Χ.	1920	δακτυλόγραφο
ΠΟΝΤ. 42 44	ΠΑΝΩΡΙΑ Χ.	1921	δακτυλόγραφο
ΠΟΝΤ. 44 46	ΠΑΝΩΡΙΑ Χ.	1921	δακτυλόγραφο
ΠΟΝΤ. 45 47	ΠΑΝΩΡΙΑ Χ.	1921	δακτυλόγραφο
ΚΑΠ. 67 311	[ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΔΗ Μ.]	—	δακτυλόγραφο

ΙΩΑΝΝΑ ΠΕΤΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

- Ἄβραμιδης Ἴ. 257
 Ἀθήνα 252, 255, 262
 Ἀκακιάδης Ἴω. 252, 263
American Journal of Archaeology βλ. Περι-
 οδικὰ
 Ἀνάπλασις βλ. Περιοδικὰ
 Ἀνατολή βλ. Ἐφημερίδες
 Ἀνδρέαδης Ἀχιλ. 37
 Ἄνθιμος 254
 Ἀντιγόνη βλ. Σοφοκλέους Ἀντιγόνη
*Annuaire de l'Institut de Philologie et
 d'Histoire Orientales* βλ. Περιοδικὰ
 Ἀριστόβουλος Φίλιππος Π.Γ 250, 251
 Ἀρχέλαος Ἴ. βλ. Σαραντίδης Ἀρχέλαος
 Ὁ Ἀστὴρ (Μικρασιατικὸ Ἡμερολόγιο) βλ.
 Ἡμερολόγια
- B.A.M. βλ. Μυστακίδης
 Βασίλειος, Μέγας 257
 Βαφειδης Κων. 253
 Βέης Νίκος Α. 255
 Βιβλιογραφία καραμανλίδικων S. Salaville -
 E. Dalleggio 250, 255
- Βιβλιοθήκες
 Γεννάδειος 251
 Manchester Free Reference Library
 253
- Γεδεῶν Μανουήλ 250, 252
 Γεννάδειος βλ. Βιβλιοθήκες
 Γερμανός Δ' 254
 Γεροστάθης 250
 Γεωργίου Ι. 250
 Γκέλβερι (Κέλβερι, ἀρχ. Καρβάλη) 252, 263
 Γρηγόριος Ε' 254
 Γρηγόριος ΣΤ' 254
- Dalleggio Eug. βλ. Βιβλιογραφία καραμανλί-
 δικων
 Dawkins Richard M. 255, 256, 260, 261
 Didot Firmin 253
- Ἐλευθεριάδης Κωνσταντίνος (παπά-) 263
 Ἐλευθεριάδης Ρίζος 254
 Εὐαγγελίδης Μαργαρίτης 252
 Εὐμολπίδης Ἰωάννης 251
 Ἐφημερίδες
 Ἀνατολή 255
 Κωνσταντινούπολις 255
 Νεολόγος 255
 Προσφυρικὸς Κόσμος 250, 251
- Ζαρίφης Γεώργ. 251
 Ζιντζιντερέ βλ. Μονὴ Τιμίου Προδρόμου
 (Φλαβιανὰ)
 Ζωγράφος Χρηστάκης 251
Journal of Hellenic Studies βλ. Περιοδικὰ
- Ἡλιάδης Κ. 257
 Ἡμερολόγια
 Ἡμερολόγιο τῶν Ἐθνικῶν καὶ Φιλαν-
 θρωπικῶν καταστημάτων 259
 Μικρασιατικὸν Ἡμερολόγιον Ὁ
 Ἀστὴρ 250
- Ἰάκωβος, παπά- 257
 Ἰερεμίας Δ' 254
 Ἰντζέσου, σχολῆ 254
 Ἰσμαήλ ἀγὰς 258
 Ἰωακείμ Β' 254
- Καβάσιλας Ι. 257
 Καβάσιλας Κ. 257

- Καγιάμ]παση βλ. Νίγδη
 Καισάρεια 252
 Έλληνικά εκπαιδευτήρια 255
 Έραπόστολοι 262
 Έρατική σχολή 256
 Κοινοβιακή σχολή 254
 Κάλφογλου Ίω. 255
 Καπαδοκία 250, 251, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260
 Καραβοκυρός Μ. 257
 Καραϊωσηφίδης Χ. 257
 Καραμανλίδικα 250, 251, 252, 254, 255, 256, 257, 258, 259
 Καραμανλίδικα βλ. και βιβλιογραφία
 Καρβάλη (άρχ.) βλ. Γκέλβερι
 Καρολίδης Παύλος 251
 Κοζάνη, νομός 263
 Κοντογιάννης Π. 257
 Κορομηλάς Άνδρ. 262
 Κέλβερι βλ. Γκέλβερι
 Κουγιουμτζόγλου Ίω. 252, 256
 Κουκίδης Γεώργ. 250, 251
 Κράσογλου Σ. 257
 Κωνσταντινούπολη 253, 255
 Κωνσταντινούπολις βλ. Έφημερίδες
 Κωνσταντίος Α΄ 254
- Λαζαρίδης Φ. 257
 Λαογραφία βλ. Περιοδικά
 Λεβίδης Άναστάσιος 251, 252, 253, 254, 255, 256, 258, 259, 260, 261
 Λεβίδης Πλάτων 254, 256, 258, 259
 Λεοντιάδης Στ. Ι. 250
 Λίβερπουλ 262
- Μάντσεστερ 252
 Manchester Free Reference Library βλ. Βιβλιοθήκες
 Μαρκόπουλος Κων. 263
 Μαυροχαλυβίδης Γ. 252
 Μελάς Λέων 251
 Μερή, χωριό του Πόντου 262
 Μερλιέ Μέλπω 260
 Michel Karl 258
 Μικρά Άσία 250, 252, 253, 255, 256, 257, 259, 261
 Μικρασιατικά Χρονικά βλ. Περιοδικά
- Μικρασιατικών Έημερολόγιον Ό Άστηρ βλ. Έημερολόγια
 Μονή
 Άγ. Άναργύρων 252
 Άρχαγγέλων 254
 Τιμίου Προδρόμου (Φλαβιανά) 254
 Μουταλάσκη 260, 261
 Μπογδάνος Ίηρ. 261
 Μυστακίδης Βασίλειος Α. 251, 255
- Νέα - Έόρκη 262
 Νέβσεχιρ (Νεάπολις) 250
 Νεολόγος βλ. Έφημερίδες
 Νεόφυτος Ζ΄ 254
 Νίγδη (Καγιάμπαση) σχολή 254
 Νομίδης Μ.Α. 252
- Ξενοφάνης βλ. Περιοδικά
- Οικονόμου Παναγιώτης 255
 Όμήρου Όδύσσεια 257
- Παγανᾶς Ν. 257
 Παντελεημονίδης Ίω. 252
 Παπαγγέλης Σπ. 257
Papers and Transactions of the Jubilee Congress of the Folklore Society βλ. Περιοδικά
 Παράσχος Άχλ. 262
Παρνασσός βλ. Περιοδικά
 Παυλίδης Στ. 257
 Πειραιάς 252
 Περιοδικά
American Journal of Archaeology 260
 Άνάπλασις 251
Annuaire de l'Institut de Philologie et d'Histoire Orientales 261
The Journal of Hellenic Studies 261
 Λαογραφία 256
 Μικρασιατικά Χρονικά 250
 Ξενοφάνης 252, 254, 255, 256
Papers and Transactions of the Jubilee Congress of the Folklore Society 256, 261
 Παρνασσός 251
 Ταχυδρόμος 257
 Πόντος 251, 263

- Προσφυγικός Κόσμος* βλ. Ἐφημερίδες
- Ρίζος Σεφαφείμ 263
 Ροδοκανάκης Σ. 257
- Salaville Sev. βλ. Βιβλιογραφία καραμανλίδικων
- Σειρηνίδης Πρόδρομος 262
 Σειρηνίδης Σοφοκλῆς 262
 Σειρηνίδης Στέφανος 262
 Σαραντίδης Ἀρχέλαος Ι. 263
 Σινασός, ἑλληνική σχολή 254, 261
 Σμύρνη 252, 255
 Σοφοκλέους Ἀντιγόνη 258
 Σταυρίδης Βασίλ. Θ. 253
 Στεφανίδης Θεοδ. 262
 Σύλλατα 255
 Σύρος 252
- Ταχυδρόμος* βλ. Περιοδικά
 Texier Charles 253
 Τῆνος 252
 Τσαλικογλου Ἐμμανουήλ Ι. 255, 257
 Τσόγκας Χρήστος Γ. 253
- Φάρασα 256, 261
 Φερτέκι, σχολή 254
 Φλαβιανὰ βλ. Μονὴ Τιμίου Προδρόμου (Ζιντζίντερε)
 Φωκαεὺς Θεοδ. 257
 Φωκαΐδης Προκόπιος 262
- Χάλκη, Θεολογικὴ σχολή 253
 Χατζηγιακουμῆς Μανόλης 257
 Χατζηφιλιππίδης Ἀπόστολος Α. 255
 Χρηστίδης Ἀνάργυρος 257
- Ἵωραϊόπουλος Ἴω. 257